

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER
DERGİSİ

BEYKENT UNIVERSITY
JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES

ISSN: 1307 - 5063

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER
DERGİSİ

BEYKENT UNIVERSITY
JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES

Sertifika No:
11374

Beykent Üniversitesi Yayınları, No106

Cilt *Volume:* 7 **Sayı** *Number:* 2 **Yıl** *Year:* 2014 *Autumn/Güz*

www.beykent.edu.tr

SAHİBİ:

Prof. Dr. Mehmet Emin KARAHAN

(Beykent Üniversitesi adına)

Editörler ve Kurullar

Editör

1. Prof. Dr. Levent ÜRER, Beykent Üniversitesi, Türkiye

Editör Yardımcıları

1. Yrd. Doç. Dr. Aytül Papıla, Beykent Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Türkiye

2. Yrd. Doç. Dr. Vedat Akman, Beykent Üniversitesi

3. Öğr. Gör. İlkay Erarslan, Beykent Üniversitesi, Kütüphane Daire Başkanı

Danışma Kurulu

Prof. Dr. Altan Aykut, Beykent Üniversitesi, FEF, Mütercim Tercümanlık Rusça, Türkiye

Prof. Dr. Ahmet Güner Sayar, Beykent Üniversitesi, İİBF, İktisat, Türkiye

Prof. Dr. Selahattin Sarı, Beykent Üniversitesi, İİBF, İktisat, Türkiye

Prof. Dr. Semra Birgün, Beykent Üniversitesi, MMF, İşletme Mühendisliği, Türkiye

Prof. Dr. Yıldız Güzey, Beykent Üniversitesi, İİBF, İşletme, Türkiye

Prof. Dr. Ebru Güzelcık Ural, Beykent Üniversitesi, GSF,, Türkiye

Prof. Dr. Visam Mansur, Beykent Üniversitesi, FEF, İngiliz Dili ve Edebiyatı, Türkiye

Prof. Dr. İbrahim Yılığör, İstanbul Sebahattin Zaim Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İngilizce Öğretmenliği Bölümü, Türkiye

Prof. Dr. Fethi Çallıalp, Beykent Üniversitesi, FEF, Matematik Bilgisayar Bölümü, Türkiye

Prof. Dr. Oğuz Makal, Beykent Üniversitesi, GSF, Sinema TV Bölümü, Türkiye

Prof. Dr. Ahmet Kızıl, Nişantaşı Üniversitesi,, Türkiye

Prof. Dr. Sudi Apak, Beykent Üniversitesi, İİBF, Bankacılık ve Finans Bölümü

Prof. Dr. Cemal Yükselen, Beykent Üniversitesi, İİBF, İşletme Bölümü, Türkiye

Prof. Dr. Namık Sinan Turan, İstanbul Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler, Türkiye

Prof. Dr. Burak Samih Gülboy, İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, Türkiye

Prof. Dr. Günseli İşçi, Yeni Yüzyıl Üniversitesi, FEF, İngiliz Dili ve Edebiyatı, Türkiye

Prof. Dr. Turgut Özkan, Beykent Üniversitesi, İİBF, İşletme, Türkiye

Her hakkı saklıdır. Sosyal Bilimler Dergisi yılda iki kez yayımlanan, bilimsel hakem kurulu olan bir yayındır. Sosyal Bilimler Dergisi'nde yayımlan makalelerdeki görüş ve düşünceler yazarların kişisel düşünceleri olup, hiçbir şekilde Sosyal Bilimler Dergisi'nin veya Beykent Üniversitesi'nin görüşlerini ifade etmez. Sosyal Bilimler Dergisi'ne gönderilen makaleler iade edilmez.

SOSYAL BİLİMLER DERGİSİ VE DEĞİŞİM SÜRECİ SUNUMU

Tam yedi yıldır yayın yaşamına devam eden Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 7 sayısının İkinci cildini (Bahar dönemi sayısını) nihayet okuyucularının hizmetine sunmayı başardık. Dergimiz bu sayısı ile birlikte yeni bir süreci başlatmış olacaktır. Çalışmalarımızı dergimizin basılı olacağı, biçimine göre sürdürürken çevreci niteliği ve özellikle erişim kolaylığı açısından adeta devrim niteliğinde olabilecek elektronik biçime dönüşme kararı tüm bildik klasik dergi basım yöntemlerini, hakem süreçlerini, raporlama biçimleri dâhil yenileme zorunluluğu ile karşılaştık. Böylece dergimizin son basılı olacak biçimi üzerinde hazırlıklarımızı yürütürken, bunu iki sistemi birbirine entegre edecek biçimde çalışmalarımızı sürdürdük. Dergimizi, yapmış olduğumuz başvurular doğrultusunda yeni alanına taşımaya çalıştık. TÜBİTAK bünyesinde ULAKBİM aracılığıyla düzenlenmiş olan DERGI PARK sistemine hedeflemiş olduğumuz taşıma işi nihayet tamamlanmış oldu. Elektronik ortamda adımıza açılmış olan platformda bir yandan dergimizin eski sayılarını yüklerken diğer taraftan o yoğunluk içinde 2014 yılının ikinci sayısının baskı sürecini geç de olsa tamamladık. Oldukça meşakkatli ve zor olan bu süreci yöneten dergimiz yardımcı editörü, Beykent Üniversitesi Kütüphane Daire Başkanı, Sayın İlkey Erarslan'a sabır ve sürece katkısı dolayısıyla kendisine müteşekkirim. Yabancı olduğumuz süreci bize sabırla öğretmesi sayesinde dergimiz son şeklini aldı. Dergimiz editör yardımcısı olarak koordinasyon sürecini yöneten Yrd. Doç. Dr. Vedat Akman'a ve dizgi, tashih sürecini yöneten Yrd. Doç. Dr. Aytül Papila'ya özverili çalışmaları için teşekkür ederim.

Bugüne kadar dergimizin yayınlanma sürecine katkı sunmuş tüm meslektaşlarıma, araştırmacılarımıza teşekkür ederiz, yeni yayın döneminde birlikte bu süreci yönettiğimiz editör yardımcısı meslektaşlarıma özverili çalışmaları dolayısı ile teşekkür ederim. Onların katkıları olmasıydı dışarıdan yönetmeye çalıştığım baskı sürecinin tamamlanması zorlaşacaktı. Dergimize vermiş olduğu destek için Rektörümüz, Prof. Dr. Mehmet Emin Karahan başta olmak üzere bize bu süreci kolaylaştıran yönetim kadrolarımız ve personelimize teşekkürlerimi ayrıca ifade etmek istiyorum.

Bu yayına katkısı olan hakemlerimiz ve dergimiz danışma kuruluna vermiş oldukları destek için teşekkür ederiz.

Saygılarımızla

Prof. Dr. Levent ÜRER

Editör

Avrupa Savunma Topluluğu'nun Reddi Üzerine Bir Analiz

Yrd..Doç..Dr. Armağan Gözkaman.....6 - 19

Çevre Muhasebesinin Önemi Üzerine Yalova İlinde

Bir Araştırma

Yrd.Doç.Dr. Cevdet Kızıl, Yrd.Doç.Dr.Vedat Akman , Abdulkadir Tasmacıoğlu,

Hakan Taşkiran.....20 -34

**A Practical Türkiye Sample Of Advocate-Client Relationship
With Regard To Service Marketing**

Yrd.Doç.Dr. Sefer Gümüş, Hande Gülnihal Gümüş, Tuğbay Burçin Gümüş.....35 -53

**N.A. Teffi'nin «Pişmanlık Duyan Kader» Hikayesindeki
Toplumsal Cinsiyet Tiplemesi**

Yrd.Doç. Dr. Larisa Zakharova Yeter.....54 - 62

Hakem Kurulu

1. Prof. Dr. İbrahim Yılmaz, İstanbul Sebhattin Zaim Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İngilizce Öğretmenliği Bölümü, Türkiye
2. Yrd. Doç. Dr. Erkut Altındağ, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkiye
3. Yrd. Doç. Dr. Volkan Öngel, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkiye
4. Prof. DR. Ali Vahit Turhan, Beykent Üniversitesi, İİBF, Uluslararası İlişkiler
5. Prof. Dr. Turgut Özkan, Beykent Üniversitesi, İİBF, İşletme, Türkiye
6. Doç. Dr. Tanses Yasemin Gülsoy, Beykent Üniversitesi, İİBF, Turizm İşletmeciliği, Türkiye
7. Prof. Dr. Yıldız Güzey, Beykent Üniversitesi, İİBF, İşletme, Türkiye
8. Prof. Dr. Semra Birgün, Beykent Üniversitesi, MMF, İşletme Mühendisliği, Türkiye
9. Doç. Dr. İlyas Sözen, Beykent Üniversitesi, İİBF, İktisat, Türkiye
10. Prof. Dr. Ahmet Güner Sayar, Beykent Üniversitesi, İİBF, İktisat, Türkiye
11. Prof. Dr. Altan Aykut, Beykent Üniversitesi, FEF, Mütercim Tercümanlık Rusça, Türkiye
12. Yrd. Doç. Dr. Muzaffer Ürekli, Beykent Üniversitesi, FEF, Tarih, Türkiye
13. Prof. Dr. Ebru Güzelcik Ural, Beykent Üniversitesi, GSF,, Türkiye
14. Prof. Dr. Fethi Çallıalp, Beykent Üniversitesi, FEF, Matematik Bilgisayar Bölümü, Türkiye
15. Doç. Dr. Mine Guven, Beykent Üniversitesi, FEF, Mütercim Tercümanlık İngilizce, Türkiye
16. Prof. Dr. Günseli İşçi, Yeni Yüzyıl Üniversitesi, FEF, İngiliz Dili ve Edebiyatı, Türkiye
17. Doç. Dr. Gönül Bakay, Bahçeşehir Üniversitesi, İİBF, Amerikan Kültürü ve Edebiyatı
18. Prof. Dr. Burak Samih Gülboy, İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, Türkiye
19. Prof. Dr. Namık Sinan Turan, İstanbul Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler, Türkiye
20. Prof. Dr. Cemal Yükselen, Beykent Üniversitesi, İİBF, İşletme Bölümü, Türkiye
21. Yrd. Doç. Dr. Vedat Zeki Yenen, Beykent Üniversitesi, MMF, İşletme Mühendisliği Bölümü, Türkiye
22. Doç. Dr. Uğur Özgöker, İstanbul Arel Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Türkiye
23. Yrd. Doç. Dr. Sıtkı Sönmezer, Beykent Üniversitesi, İİBF, İşletme Bölümü, Türkiye
24. Prof. Dr. Sudi Apak, Beykent Üniversitesi, İİBF, Bankacılık ve Finans Bölümü
25. Yrd. Doç. Dr. Serkan Çankaya, İstanbul Ticaret Üniversitesi, Bankacılık ve Finans Bölümü, Türkiye
26. Prof. Dr. Ahmet Kızıl, Nişantaşı Üniversitesi,, Türkiye
27. Prof. Dr. Hamdi Ünal, Beykent Üniversitesi, GSF, Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümü

AVRUPA SAVUNMA TOPLULUĞU'NUN REDDİ ÜZERİNE BİR ANALİZ

Armağan GÖZKAMAN*

Özet

Avrupa Savunma Topluluğu'nun doğuşu, Pleven Planı ile başlayarak Avrupa Savunma Topluluğu'nu Kuran Antlaşma ile sona eren bir süreci kapsar. AST, 1950'lerin başlarında önemli sorunlara çözüm getiren bir yapılanma olarak görülmüş ve hem Amerika Birleşik Devletleri (ABD) hem de Batı Avrupa devletleri tarafından desteklenmiştir. Ancak, Fransa için sorun teşkil eden yanları da bulunduğu için Fransız Parlamentosu tarafından reddedilmiştir. Bu sebepler incelendiğinde, üç temel dinamik ile açıklanabilmekte oldukları görülmektedir: Projenin 'prematüre' olması, önemli kararların büyük kazanımlar söz konusu olmadıkça veril(e)memesi ve siyasal statünün karar alma mekanizması üzerindeki etkisi. Anahtar kelimeler: Avrupa Savunma Topluluğu, Avrupa güvenliği, Avrupa bütünleşmesi, Fransa, Almanya.

Abstract:

The emergence of the European Defence Community covers a process that starts with the Pleven Plan and ends with the Treaty Constituting the European Defence Community (EDC). The EDC, at the beginning of 1950s, was considered an organization able to bring solutions to major problems and was supported both by the U.S. and Western Europe. However, because it posed problems for France, it was rejected by the French Parliament. When the reasons of French rejection are examined, three fundamental dynamics can be observed: The project was 'premature'; important decisions cannot be taken unless significant gains are at stake; political status has an impact upon the decision-making process.

Keywords: European Defence Community, European security, European Community, France, Germany.

Giriş

Avrupa kıtasında barış ve istikrarın tesisine yönelik çabalardan birini oluşturan Avrupa Savunma Topluluğu (AST) projesi, 1950'li yılların ilk yarısında Batı Avrupa ve Kuzey Amerika gündemini yoğun bir şekilde meşgul etmiştir. Bu proje ile üye devletlerin askeri yapılarının entegre edilmesi yoluyla (belki de hiçbir zaman görülemeyecek şekilde) bir Avrupa ordusunun kurulması amaçlanmıştır. Gerek Avrupa'dan gerekse ABD'den önemli ölçüde destek almış olan AST fikrine Fransız parlamenterler tarafından son verilmiştir.

Üç bölümden oluşan bu çalışmanın amacı, başlığından da anlaşılacağı üzere, Avrupa ortak savunma projesinin neden başarısız olduğunu incelemektir. İlk bölümde, Avrupa Savunma Topluluğu'na temel oluşturan iki ana metin üzerinde durulacaktır. Bunlardan biri, dönemin Fransız Bakanlar Kurulu Başkanı René Pleven tarafından hazırlanan plan, diğeri ise AST'yi kuran antlaşmadır. İkinci bölümde topluluk fikrinin hangi amaçlara hizmet etmesinin hedeflendiği ve hangi savlar ile desteklendiği ele alınacaktır. Son bölüm ise projeden vazgeçilmesine zemin oluşturan faktörlere ayrılacaktır.

1. Avrupa Savunma Topluluğu'nun Doğuşu

Avrupa Savunma Topluluğu'nu Kuran Antlaşma, 27 Mayıs 1952'de imzalanmıştır. Bu antlaşma, Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu'nu (AKÇT) kuracak olan devletlerin bütünlüşme çabalarını mümkün olan en kısa sürede güvenlik ve istikrarla ilgili yeni bir alana taşıma yönündeki ortak iradelerini belirtmekteydi. Bu metnin ortaya çıkışı Avrupa'nın kurucu fikir babalarından Jean Monnet'nin büyük oranda katkıda bulunduğu ve René Pleven tarafından önerilmiş olan plana dayandırılmaktadır. Bu nedenle, çalışmanın bu bölümünde hem Pleven Planı hem de Avrupa Savunma Topluluğu'nu Kuran Antlaşma'ya değinilecektir.

a) Pleven Planı

R. Pleven'in 1950 yılının Ekim ayında beyan etmiş olduğu plan, federalist tezlerin yönlendirdiği Avrupa bütünlüşme mantığı içerisinde bir Avrupa ordusunun kurulmasını öngörmektedir (Centre Virtuel de la Connaissance sur l'Europe). Fransız lider, bu projenin gerçekleşmesi için başta İngiltere olmak üzere Avrupa'nın tüm özgür ülkelerini beraber çalışmaya davet etmiştir. Başlangıç kısmında hem Kore'ye asker gönderilmesi nedeniyle dünya barışına yapılan katkıya hem de NATO sayesinde Avrupa'da güvenlik alanında elde edilen benzersiz ilerlemeye vurgu yapılan planda özellikle üç nokta dikkat çekmektedir.

Planda ilk olarak Avrupa ordusunun hangi temelde kurulacağı ve örgütlenme şekli belirtilmiştir. Birleşik Avrupa'nın siyasal kurumlarına bağlı, Atlantik Okyanusu'nun diğer yakasındaki batılı kuvvetlerle işbirliği içinde olan ve tek bir siyasal ve askeri otorite altında olan bir ordu öngörülmektedir. Bu ordu; farklı uluslardan gelen askeri birliklerin basit bir şekilde yan yana bulunmalarıyla değil, hem insan gücünün hem de tüm maddi unsurların mümkün olduğunca kaynaşmasıyla oluşmalıdır. Bu oluşumda, Avrupa'daki güvenlik sistemlerinden kaçınılmaz bir şekilde faydalanacak olan Alman kuvvetleri de yer almalıdır.

İkinci önemli noktayı, kurulması önerilen savunma bakanlığı makamı oluşturmaktadır. Bakan'ın atamayı gerçekleştiren üye devletlere karşı sorumlulukları olacaktır; zira, bu ülkelerin bakanlık seviyesinde temsil edildiği konseyin direktiflerine uymakla yükümlüdür. Ayrıca, parlamenter bir yapıya karşı da sorumlu olacaktır –bu yapı, Strazburg'daki Parlamenter Asamble veya üyeleri özel bir seçimle belirlenen başka bir asamble olabilir. Ortak ordunun üyelerinin oluşturduğu topluluk ile üçüncü ülkeler ve uluslararası kuruluşlar arasındaki bağlantının sağlanması, uluslararası yükümlülüklerin yerine getirilmesi, yeni yükümlülüklerin görüşülmesi, Avrupa silah ve teçhizat programlarına karar verilmesi ve bu kararların uygulanması Pleven'in planında bakana atfedilen diğer görevlerdir.

Atlantik Antlaşması'na verilen özel yer, planda dikkat çeken üçüncü hususu oluşturmaktadır. Bu bölümde ilk olarak belirtilen zorunluluk, Avrupa ordusunun strateji, örgütlenme ve teçhizat konularının Kuzey Atlantik Antlaşması'nın üyelere getirdiği yükümlülüklerle uygun olmasıyla ilgilidir. Ayrıca, ordunun oluşum ve gelişim safhalarının hiçbirini, NATO çerçevesinde gerçekleşen veya gerçekleşmesi öngörülen programların hiçbirini geciktirecek nitelikte olmamalı; aksine, bu programların yürütülmesini kolaylaştırmalıdır.

b) Avrupa Savunma Topluluğu'nu Kuran Antlaşma

René Pleven tarafından sunulan plan çerçevesinde Avrupa Savunma Topluluğu'nu Kuran Antlaşma 27 Mayıs 1952'de Paris'te imzalanmıştır. (US Senate, 1952). Batı Avrupa'nın özgür devletlerle işbirliği içerisinde her türlü saldırıya karşı savunulmasına ilişkin kararlılığın altı çizilen antlaşmada, mümkün olan en bütünlük askeri yapılanmanın inşa edileceğine yönelik siyasi irade beyanı göze çarpmaktadır. Bu fikrin tamamlayıcısı olarak, vatansızlık duygusunun ulusal niteliğinin ötesine geçirileceği ve topluluk ruhuyla uyumlulaştırılacağı belirtilmektedir.

Bu bütünlük yapının Kuzey Atlantik ittifakı açısından bir sorun yaratmayacağına, aksine, okyanusun iki yanındaki silahlı kuvvetler arasında uyum ve işbirliğinin söz konusu olacağına dair beklentilerin yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Zira, NATO'ya atfedilen önem kurucu antlaşmada net bir şekilde yansımaları bulmuştur. İkinci maddede, üye devletlere yapılacak olan her türlü saldırıya Kuzey Atlantik Antlaşması çerçevesinde karşılık verileceği belirtilmektedir.

Kurucu antlaşmada Pleven'in öngördüğü şemaya uygun olan başka maddeler de yer almaktadır. Örneğin, dokuzuncu maddede altı Avrupa ülkesinin silahlı kuvvetlerinin bir kısmı Avrupa Savunma Kuvvetleri adı verilen oluşuma dahil edilecektir. Antlaşma metninin giriş bölümünde de Topluluk hizmetine verilecek olan askeri birimlerin hiçbir ayrımcılığa maruz kalmadan ortak komuta altında birleşecekleri belirtilmektedir.

Bu zorunluluk, Almanya'nın Avrupa savunmasına katkıda bulunacağı anlamına geldiği için ayrıca ilgi çekicidir. Antlaşma, Alman ordusu kurulmadan Alman askerlerinden faydalanma imkanı yer almaktadır (Bariéty, 1993: 357; Dietl, 2002: 29).

Ancak, kurucu metinde Pleven'in çizmiş olduğu çerçeveye uyuşmayan noktalar da gözlemlenmektedir. Örneğin "Avrupa Savunma Bakanlığı" ifadesine rastlanmamaktadır. Bunun yerine, 8. maddede sıralanan kurumlar arasında da görüldüğü üzere bir Bakanlar Konseyi yapılanması öngörülmektedir. Bu konseyde, Almanya dahil olmak üzere tüm üye devletlerin savunma bakanları temsil edilecektir. Böylece, savunma topluluğu projesin aracılığıyla Almanya'nın egemen devletler arasında yer almasına bir defa daha yeşil ışık yakılmaktadır.

Dikkat çeken bir diğer nokta, Jean Monnet ve Pleven'in tercihlerinde görülen federalist yapılanmanın Komiserlik adı verilen organ aracılığıyla sağlanmasıdır. Her ne kadar Bakanlar Konseyi'nin bu organın eylemleriyle ilgili olarak kimi zaman direktif (madde 39) ve onay (madde 71) vermesi gerekli olsa da, devletlerden bağımsız olma durumu kurucu antlaşmanın 20. maddesinde uluslarüstü sıfatının kullanılmasıyla net olarak ortaya konulmuştur. Aynı maddede, ayrıca, Komiserlik üyelerinin -Avrupa Komisyonu'nda olduğu gibi- görevlerinin ifasında hükümetlerden talimat almayacakları da belirtilmiştir.

2. Avrupa Savunma Topluluğu'nun Sunduğu Fırsatlar

Avrupa Savunma Topluluğu projesinin ortaya çıkmasındaki aktörler incelenirken, iki ülkenin net bir şekilde öne çıktığı görülmektedir. Bunlardan biri Avrupa dışı bir kuvvet olmasına rağmen kıtanın askeri güvenliğini dış politika gündeminin üst sıralarında tutan Amerika Birleşik Devletleri'dir. Diğeri, projenin hem Batı Avrupa ve Kuzey Amerika'nın gündemine yerleşmesinden sorumlu olan hem de kendi iç politika sahnesindeki çalkantılı tartışmalarla dikkatleri yoğun bir şekilde üzerine çeken Fransa'dır.

a) ABD'nin AST Projesinden Beklentileri

Amerika Birleşik Devletleri (ABD), yaşlı kıtanın Sovyet etki alanına girmemiş olan kısmının güvenliğini sağlama görevini üstlendiğini İkinci Dünya Savaşı'nın hemen sonrasında belirtmiştir. Washington'a göre, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) tehdidini göğüsleme konusunda zayıf kalan Avrupa devletlerine güvenlik

garantisini sağlamak için verilecek olan desteğin mutlaka kalıcı bir statüye sahip olması gerekmektedir. Bu bağlamda, 1950'lerden itibaren Amerikalı liderler Avrupa'da büyük askeri kuvvetler bulundurma eğiliminde olmuşlardır. Örneğin, Eisenhower, ülkesinin Avrupa'da ihtiyaç mevcut olduğu sürece askeri kuvvet bulundurmaktaki – ve kendi kuvvetleri ile Avrupalı kuvvetlerin mümkün olan en sıkı şekilde entegre edilmesindeki – kararlılığını net bir şekilde ifade etmiştir (Segell, 1998: 59).

Amerikan yönetiminin Batı Avrupa savunmasına verdiği önemin doğal sonucu, bu konuda ortaya konan her çabanın Washington'ın çıkarlarıyla uyumlu olmasıdır. ABD, Avrupa'nın güvenliğini sağlama-ya yönelik bir "yük paylaşımı" talebini son derece net bir şekilde dile getirmiştir. Amerikalı yetkililere göre, yaşlı kıtanın Sovyet tehdidine karşı savunulması sadece ABD'ye ait bir görev olamazdı; Avrupalılar da bu konudaki sorumluluklarını yerine getirmeliydiler. Özellikle 1950 yılının Haziran ayında Kuzey Kore kuvvetlerinin Güney Kore'ye yönelik saldırısı sonrasında ABD'nin Avrupa savunma sistemini güçlendirme konusundaki hassasiyeti özellikle iki nedenden ötürü önemli ölçüde artmıştır. Bu nedenlerden biri, benzer bir operasyonun Doğu Alman kuvvetleri tarafından başlatılma olasılığıyla ilişkilidir. Washington'daki karar alıcılar; Amerikan, Fransız ve İngiliz kuvvetlerinin Doğu Avrupa'dan gelecek bir saldırıya karşı koyma konusunda yetersiz kalacağını düşündükleri için Alman askeri kuvvetinin en kısa sürede işlevsel hale getirilmesine önem vermişlerdir. Diğer neden ise Kore yarımadasında Amerikan birliklerinin gönderilmiş olmasıdır. ABD'nin Avrupa savunmasına ayıracağı kaynağın bir bölümünü Asya'ya kaydırmak zorunda kalması, Alman ordusuna duyulan ihtiyacı artırmıştır.

Batı Avrupa'nın savunmasını güçlendirme eğiliminin kurumsal izdüşümlerinden en önemlisinin 1949 yılında Washington'da imzalanan antlaşma ile kurulan ittifak olduğu kuşkusuzdur. Açılımı Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü olan NATO, Avrupa savunma sistemine ABD ve Kanada'yı da dahil etmiş ve bu Avrupa dışı aktörlerin varlığına rağmen ileri derecede bir askeri bütünleşme sağlayabilmiştir. Ayrıca, üye devletlerden birinin saldırıya uğraması durumunda tüm üyelerin -imkanlarının el verdiği en yüksek seviyede- karşılık vereceği bir savunma sistemi oluşturarak Avrupalı hükümetlerin güvenlik ihtiyacını büyük ölçüde gidermiştir.

ABD'nin bu görüşü, NATO içerisinde de yansımaları bulmuştur. Nitekim üye ülkelerin 1950 yılında gerçekleşen oturumlar sonrasında kabul ettikleri "ileri strateji" adlı belgede, merkezileştirilmiş komuta altında bulunacak bütünleşik bir kuvvet öngörülmektedir. Böylelikle, Atlantik Okyanusu'nun her iki tarafındaki üyeleri de memnun eden bir oluşum ortaya konulmuştur. NATO üyesi Avrupalı devletler Amerikan askeri kuvvetlerinin kıtanın olası bir Sovyet tehdidi karşısında kendi yanlarında olacağına dair garanti elde ederken, ABD yönetimi ise Avrupa güvenliğine yapacağı katkının karşılığında Avrupalıların katkısını garanti altına almıştır.

Bu planlamada, Alman askeri kuvvetleri de önemli bir parametreyi oluşturmuştur. Nitekim, Avrupa'da mümkün olan en güçlü askeri teşkilatlanmanın kurulması için uğraşılırken Federal Almanya Cumhuriyeti'nin değerlendirmeye alınmaması mümkün olamazdı. Ayrıca, ileri savunma stratejisinin özünü Varşova Paketi saldırısını iki Almanya arasındaki sınırdaki göğüsleme ve engelleme amacı oluşturmuştur (Mearsheimer, 1981/82: 105). ABD yakın geçmişin sancılı hatıralarına set çekilerek mümkün olan en kısa sürede Alman askeri varlığının oluşturulmasına büyük önem atfetmiştir. 1951 yılı sonbaharına gelindiğinde Almanya'da yeniden askeri üniformalı görevlilerin var olmasına yönelik Amerikan isteğinin Fransız ve İngiliz Dışişleri Bakanlarına doğrudan ve kesin bir şekilde belirtilmiş olması bu çerçevede değerlendirilmelidir (Gildea, 2002: 13).

Tüm bu veriler ışığında, ABD'nin altı Avrupa devleti tarafından ortaya konan savunma topluluğu teşebbüsünü neden memnuniyetle karşıladığını ve özellikle Eisenhower'ın başkan olması ile birlikte neden güçlü bir şekilde desteklediğini anlamak zor değildir (Goormaghtigh, 1954: 98; de Areilza, 2009: 13-14). Her şeyden önce, söz konusu olan bir Avrupa teşebbüsüdür ve bu niteliğinden ötürü hiçbir Avrupalı tarafından meşruluğunun sorgulanması gibi bir olasılık mevcut değildir. Washington'ın İkinci Dünya Savaşı sonrasındaki tartışılmaz üstünlüğü ile birlikte dış politikada takınmış olduğu aktif ve girgin tutumunun Avrupa başkentleri tarafından bir tür "hegemonya" olarak değerlendirilme riskinin varlığı hatırlandığında, AST projesinin Avrupa kökenli olmasının ABD için rahatlatıcı bir etken olduğu ileri sürülebilir. Bu proje ayrıca hem Avrupa uluslarının kendi kıtalarını savunmalarına (ve bu sayede ABD'nin yükünün hafiflemesine) hem de Alman askeri teşkilatının hiçbir Avrupa ulusu için tehdit oluşturmayacak şekilde yeniden kurulmasına imkan vererek Amerikan çıkarları ile örtüşmektedir.

b) AST: Avrupalılar İçin Cazip Bir Proje

Avrupa Savunma Topluluğu'nun Batı Avrupa diplomatik gündemini meşgul ettiği dönemdeki koşullar incelendiğinde, bir önceki bölümde ABD'nin beklentileriyle ilgili olarak belirtilmiş olduğu gibi, aynı anda birden fazla faydanın söz konusu olduğu görülmektedir. Bunlardan biri, Avrupa güvenlik ve savunma sisteminin güçlendirilmesiyle ilintilidir. Batı Avrupa devletleri, Soğuk Savaş ortamında Sovyet tehdidine karşı koyabilmek için güçlü savunma mekanizmalarının oluşturulması hususunda paralel görüşlere sahip olmuşlardır. Nitekim, 1948 yılından itibaren bu çabaların somut sonuçları görülebilmektedir. Bu konuda verilebilecek önemli bir örnek; İngiltere, Fransa ve Benelux devletlerinin ortak iradesiyle kurulan ve 1952 yılında İtalya ve Almanya'nın katılımıyla eş zamanlı olarak Batı Avrupa Birliği adını alan Batı Birliği'dir. Savunma alanında kurulacak bir topluluk, 1950'li yılların başlarında Avrupa devletlerinin mesafeli durmadığı bir teşebbüs olarak nitelendirilebilir.

Bu teşebbüsün sağladığı bir başka avantaj, Alman askerlerine ' kabul edilir' bir statü sağlanarak Avrupa savunma sisteminin parçası haline getirilmesine izin vermesidir. Almanya'nın yeniden silahlandırılmasıyla ilgili olarak, özellikle Fransız hükümeti için ciddi bir ikilem söz konusu olmuştur. Bir taraftan, Avrupa ortak güvenlik ve savunma sistemine Almanya'nın yapacağı katkı ne Fransız ne de diğer Avrupalı karar alıcıların inkar edemedikleri bir gerçeği oluşturmuştur. Diğer taraftan, 1950'li yılların ilk yarısında Alman askerlerini Fransız ulusu ve Avrupa'nın diğer ulusları için tehdit oluşturmayacak bir mekanizma içerisine dahil etmek, basit bir sorun olarak algılanmamıştır. AST'nin hem Wehrmacht'ın tekrar kurulmasını engelleyerek (dolayısıyla, Alman askeri kuvvetlerinin rövanş güdüsüyle Avrupa'yı istila etme olasılığını ortadan kaldırarak) hem de Alman kuvvetlerinin ortak güvenlik sistemi içerisinde işlevsel hale getirilmesini sağlayarak bu problemi ortadan kaldırma potansiyeline sahip olduğu Avrupa'da genel bir kabul görmüştür.

Ayrıca, AST'nin Avrupa başkentleri ile Washington arasındaki ilişkiler açısından son derece olumlu etkileri olacağına dair beklentiler oluşmuştur. Öncelikle, ABD'nin Avrupalı müttefiklerinden talep etmiş olduğu yük paylaşımına ve Alman silahlı kuvvetlerinin Avrupa hizmetine tahsisine uygun bir yapılanmadan söz edildiği hatırlanmalıdır. Buna ek olarak, yeni kurulacak olan bu savunma topluluğunun –kurucu antlaşmanın ikinci maddesinde de belirtildiği üzere- başlangıç aşamasından itibaren NATO'nun parçası olacağına da altı çizilmelidir. Böylelikle, AST projesinin Avrupa savunmasında Amerikan desteğinin sürekli hale gelmesi için sağlayacağı önemli katkı ortaya çıkmaktadır.

Bu projenin yaşlı kıtadaki sorunların çözümüyle ilgili olarak sağladığı diğer bir avantaj Alman topraklarının savunulması ile ilişkilidir. Zira, İkinci Dünya Savaşı sonrasında III. Reich'in galip devletler tarafından işgal edilmesi, beraberinde ciddi bir sorumluluğu da getirmişti: Ordusu lağvedilen bir ulusun topraklarının olası bir saldırı durumunda korunması. Almanya'nın böyle bir durumda sadece başka ulusların çabalarıyla kurtulmasının mümkün olmayacağı, üzerinde genel uzlaşma olan bir öngörüü oluşturmuştur. Hiçbir Avrupalı hükümetin bu çabaların sonucunda ödenecek olan ağır bedeli kabul edemeyecek olduğu da ileri sürülebilir. Nitekim Jean Monnet 1950 yılında René Pleven'e göndermek için kaleme aldığı bir mesajda Almanya'nın yeniden silahlanmasını reddetmenin mantık dışı olduğunu ve tüm Alman halkının desteği olmadan Alman topraklarının korunmasının mümkün olmadığını ifade etmiştir. Monnet, aynı mesajda, Fransız kamuoyunun sadece Almanların fayda görecekleri "kanlı fedakarlıkları" kabullenemeyeceklerini de belirtmiştir (Nicot, 2011: 218; Ecole Nationale d'Administration, 1950).

Ortak savunma topluluğu projesinin önemi, Avrupa bütünleşmesi açısından taşıdığı anlamla da ilintilidir. Bu hususta iki noktanın özellikle vurgulanması gerekmektedir. İlk olarak, en azından Avrupa bütünleşmesini hararetle savunan kesim için, önemli bir kazanım söz konusudur. Bir Avrupa projesi olan AST sadece mühim sorunlara çözüm getiren bir araç olmakla kalmayacak, aynı zamanda -Schuman tarafından ortaya konulan yol haritasındaki safhalardan biri olarak- yaşlı kıtada barış ve istikrarın süreklileştirilmesi çabalarına nitelikli bir katkıda bulunacaktır. Önem arz eden ikinci nokta, bütünleşme sürecinin geleceği ile ilgilidir. Belirli bir kesim, AKÇT ile başlayan sürecin sağlıklı bir şekilde devam etmesi için AST'nin inşasını -hem Alman askerlerinin meşru bir şekilde Avrupa savunmasına katılmaları, hem de Avrupa'da Amerikan askeri varlığının garanti altına alınması için- bir zorunluluk olarak görmüştür (Maury, 1996: 94).

3. AST'nin Reddine Neden Olan Faktörler

Bu çalışmanın ilk bölümünde de ortaya konulduğu üzere, AST'nin kabulü için çok sayıda neden mevcuttu. Ancak, projenin ortaya konulmasını takip eden birkaç sene içerisinde proje önemini yitirmiş ve "tarihi geçmiş" bir belge haline gelmiştir (Nicot, 2011: 223). 1954 yılının Ağustos ayında Fransız Millet Parlamentosu'nda onaylanmamasının temelinde yer alan çok sayıda neden mevcuttur. Bu nedenler incelendiğinde, bazılarının salt Fransız iç politikasıyla ilgili olduğu, bazılarının ise Fransız sınırlarının ötesinde gelişen (veya gelişmesi beklenen) olaylarla bağlantılı oldukları görülmektedir.

İç politika konularıyla ilgili olarak belirtilmesi gereken gelişmelerden biri, Fransa'da 1951 yılında gerçekleştirilen seçimler sonrasında Parlamento'daki yeni sandalye dağılımıyla ilgilidir. Bu seçimde Avrupa bütünleşmesinden yana olan Sosyalist Parti hezimete uğramış ve Avrupa ordusu fikrine tamamen karşı olan sağ görüşlü Rassemblement pour le Peuple Français (RPF) partisi koalisyon ortağı olarak iktidara gelmiştir. AST, Fransız sosyal demokratlar arasında bile yoğun tartışmalara neden olmuştur. RPF'nin koalisyona katılımı, AST antlaşmasının dondurulması ve bütünleşmenin sembol isimlerinden olan Robert Schuman'ın kabinede yer almaması koşuluyla gerçekleşmiştir (Gildea, 2012: 13). Bu partinin 1954'te iktidardan çekilmiş olması da AST'nin geleceğiyle ilgili kayda değer bir değişiklik meydana getirmeye yetmemiştir. Zira, Başbakan Mendès France'ın AST'nin kurucu antlaşmasının hararetle savunucuları arasında saymak mümkün değildir. Daha da önemlisi, parlamentoda bu antlaşmanın onayı için yapılacak olan oylamanın bir 'güvenoyu' haline dönüşmesi olasılığı, Mendès France'ı -AST ile ilgili meclisteki ve toplumdaki genel bölünmüşlük nedeniyle- endişelendirmiştir (Cresswell, 2006: 157). AST projesi bu ortamda hükümetin yeterli desteğini alamamıştır.

AST'nin Fransız parlamenterlerin çoğunluğunun ret oyunu alması, ülkelerinin Almanya karşısında kaybedeceği siyasal üstünlük ile de bağlantılandırılmaktadır. Alman silahlı kuvvetlerinin yeniden inşası durumunda Fransa'nın AKÇT içindeki askeri gücünün ikinci sıraya düşecek olması, Fransız karar alıcılar açısından sıkıntılı bir durum yaratıyordu. Zira, eski bir dünya gücü olan ve Soğuk Savaş ortamında kendisine ayrıcalıklı bir yer arayan Fransa için Avrupa bütünleşme sürecine dahil olan devletler arasında primus inter pares (eşitler arasında birinci) konumuna sahip olmak özel bir önem arz ediyordu. Fransız siyasetçiler, bu pozisyonun sağlayacağı avantajlar ile ulusal çıkarlarını en üst seviyede koruyacaklarını düşünmüşlerdir.

Ayrıca, AST üyeliği nedeniyle bütünlük bir sistemin parçası olmak, örneğin Lüksemburg gibi küçük bir ülke ile eşdeğer statüye sahip olmak anlamına gelecekti. Bir Fransız milletvekilinin Birleşik Krallık ve ABD de aynı şekilde davranmadıkça, Fransa'nın kendisini "iki yenik ve üç küçük ülke" ile aynı seviyeye indirmesinin hatalı olacağını hatırlatması, AST'nin meclis tarafından reddinde statü kavramının oynadığı rolü ortaya koymaktadır (Gilbert, 2003: 61).

Bu noktada, 1950'li yıllarda Fransa'nın sömürgelerine karşı ve deniz aşırı topraklarının kontrolü ile ilgili hassasiyetinin de altı çizilmelidir. Savunma topluluğunu oluşturan devletlerden biri olmak, her türlü dış müdahale kararını ortak karar mekanizmaları çerçevesinde alma zorunluluğunu beraberinde getirmektedir. Bu tür bir bağımlılık, Fransız askeri yetkililerini endişelendirmiştir (Chaligne, 2013: 29; Bitsch, 2006: 87). Fransa, Batı Avrupa ülkelerinin kaynak ve enerjilerinin ortak kullanımına ilişkin projeler önerirken, ne dünya gücü statüsünden ne de eski sömürgeleriyle olan imtiyazlı ilişkilerinden vazgeçmeyi düşünmemiştir (Gavin, 2010: 37). Bu yüzden Fransız karar alıcıları AST projesine ilişkin kuşkucu ve son derece temkinli bir yaklaşım tarzı benimsemişlerdir.

24 Ekim 1952'de kamuoyuna duyurulan projenin Fransız çıkarlarını tehdit eden boyutları, bu projenin Pleven tarafından neden duyurulduğu sorusunu akıllara getirmektedir. Bu soruya dönemin Dışişleri Bakanlığı Genel Sekreteri Alexandre Parodi tarafından verilen yanıt son derece ilgi çekici olmakla birlikte şaşırtıcı değildir. Genel Sekreter'e göre Fransız hükümeti için Avrupa Savunma Topluluğu projesi ile zaman kazanmak ve Almanya'nın yeniden silahlanmasının muazzam risklerini engellemekten başka bir amaç güdülmemiştir (Gavin, 2010: 37). Bakanlık seviyesinde yapılan bu açıklama göz önüne alındığında, projenin hükümetler tarafından neden yeterince desteklenmediği daha iyi anlaşılmaktadır.

Yukarıda da belirtildiği üzere, AST'nin imzalandıktan kısa bir süre sonra değer yitirmesindeki sebeplerden bir kısmı uluslararası aktörlerin karar ve tutumları ile de ilgilidir. Burada ilk belirtilmesi gereken noktalardan biri, Stalin'in 1953'te ölmesiyle birlikte SSCB'de yeni bir döneme geçilmiş olmasıdır. Komünist Parti'nin yeni lideri Kruşçev ile birlikte Sovyet dış politikasında köklü değişiklikler meydana gelmiş, 'barış içerisinde birlikte var olma' prensibi gereğince batı ile ilişkiler daha yapıcı bir zemine oturtulmaya başlanmıştır. Kore Savaşı'nın 1953 yılında sona ermesi de, benzer şekilde, iyimser bir hava yaratmıştır. Bu gelişmelerin ışığında, AST'nin kuruluş amaçlarından biri olan Sovyet tehdidine karşı Avrupa gücünü arttırma tezi dayanağını büyük ölçüde yitirmiştir.

Böyle bir uluslararası ilişkiler ortamı içerisinde Fransa'nın AST'yi onaylaması SSCB ile ilişkileri açısından negatif sonuçlara yol açabilirdi. Bu sonuçlardan biri, Batı Avrupa'da kurulacak olan bu savunma sisteminin iki blok arasında gerilim yaratacak olmasıyla ilgiliydi (Nicot, 2011: 223). Böyle bir gerilimin olması durumunda Fransa'nın doğu ve batı blokları arasında denge politikası izleme şansı olmayacaktı. Ayrıca, Sovyetler Birliği'nin batı bloğu ile arasındaki kopukluğun düzeltilme olanağı olmadığına ve savaşın er veya geç gerçekleşeceğine dair inancını pekiştirebilirdi (Clermont-Tonnerre, 1954: 176).

Bütünleşik savunma projesinin Fransız parlamenterler tarafından onaylanmasını zorlaştıran bir başka sebep de ABD yönetiminin tavrıdır. Söz konusu sorun, özetle, Eisenhower'ın Dışişleri Bakanı J. F. Dulles aracılığıyla kurduğu baskının ters tepmesi olarak ifade edilebilir. Dulles, AST örgütlenmesinin hayata geçirilememesi durumunda Amerikan yardımının katı bir şekilde yeniden değerlendirileceğini söyleyerek Fransız Hükümeti'ni tehdit etmiştir (Ruane, 2002: 157). AST projesiyle ilgili tartışmaların çeşitli zamanlarda ABD'nin Avrupa'daki askeri varlığı etrafında geliştiği bilinmektedir (Pastor-Castro, 2006: 386). Ancak, Dulles'in tehdidinin AST karşıtı bloğu güçlendirmekten başka bir işlevi olmamıştır.

Sonuç yerine

Robert Schuman'ın 9 Mayıs 1950 tarihinde Avrupa uluslarına yapmış olduğu çağrı ile René Pleven'in aynı yılın Ekim ayında yapmış olduğu çağrı, Avrupa bütünleşmesine verilen önemi göstermektedir. Son derece kısa bir zaman dilimi içerisinde ve İkinci Dünya Savaşı gibi büyük bir travma sonrasında bu hamlelerin yapılması, ilk bakışta kıtanın geleceğiyle ilgili olarak son derece iyimser bir yaklaşıma sahip olma imkanı vermektedir. Ancak, zaman içerisinde bu iyimserliğin yerini gerçekler almış, Avrupa Savunma Topluluğu gibi iddialı bir proje için gerekli koşulların henüz mevcut olmadığı anlaşılmıştır.

AST'nin tarihe başarısız bir proje olarak geçmesinin nedenleriyle ilgili olarak üç noktaya dikkat çekilebilir. Birincisi, devletlerin paylaşımında kıskanç davrandığı bir alanı kapsayan savunma topluluğu projesinin 'prematüre' olarak nitelendirilebilmesiyle ilgilidir. Zira, savunma gibi bir alana ilişkin yetkilerden vazgeçmek, hükümetler için kolaylıkla verilen bir siyasal karar değildir. Bu durum İkinci Dünya Savaşı'nın başlamasından ve milyonlarca insanın hayatını kaybetmesinden sorumlu olan ülkenin de – hem de savaşın anıları henüz tazeyken – dahil olacağı bir oluşum söz konusu olunca daha da zorlaşmıştır. Robert Schuman'ın son derece meşru bir şekilde dikkat çektiği aşamalı bütünleşme planıyla uyumsuz olan bu adım, ironik bir şekilde, tasarıyı gündeme getiren ulusun parlamentosunda tarihe gömülmüştür.

Önemli siyasal kararların büyük kazanımlar söz konusu olmadıkça verilememesi, ikinci olarak vurgulanabilecek noktayı oluşturmaktadır. AST, Almanya'nın Avrupa savunma sisteminin bir parçası olması için mümkün olan tek çözüm değildi. Bu durumun, Fransa'nın ABD baskısına karşı tepki verirken elini rahatlatan bir faktör olduğu ileri sürülebilir. Benzer şekilde, Avrupa'da Sovyet tehdidine karşı koyabilmenin yegane yolu (özellikle de SSCB ile ilişkilerde belirli bir yumuşama söz konusuysen) AST'nin inşası değildi. Her iki sorunun çözümü için de NATO yeterli olmuştur. Başka bir alternatifin varlığı, Fransız Parlamentosu'nun ileri derecede sorunlu olan bir konuda karar alma mecburiyetini ortadan kaldırmıştır.

Üçüncü olarak, bir siyasal kararın alınma sürecinde statü kaybına dair öngörülerin de etkili olduğu hatırlatılabilir. Fransa, 'büyüklük' iddiası nedeniyle nedeniyle AST çerçevesinde diğer beş Avrupa devletiyle aynı seviyede olmak istememiştir. Ayrıca, Avrupa savunma oluşumuna dahil olmak, ulusal çıkarlarının gerektirdiği şekilde hareket etme özgürlüğünün kısıtlanması anlamını taşımaktaydı. Bu yüzden Fransız parlamenterleri dönemin koşulları içerisinde –ve çok da benimsenmeden- verilmiş bir kararı onaylamak istememişlerdir.

KAYNAKÇA

BARIETY, Jacques (1993), “La Décision de Réarmer l'Allemagne, l'Echec de la Communauté Européenne de Défense et les Accords de Paris du 23 Octobre 1954 Vus du Côté Français”, Revue Belge de Philologie et d'Histoire, Tome 71, Fasc. 2, pp. 354-383.

BITSCH, Marie Thérèse (2006), Histoire de la Construction Européenne, Editions Complexe, Bruxelles.

CHALIGNE, Nicolas (2013), “1947-1957: Le Dilemme du Réarmement de l'Allemagne de l'Ouest”, Revue Défense Nationale, No. 762, pp. 27 – 32.

CLERMONT-TONNERRE, Thierry (1954), “L'Armée Européenne. Une Analyse sans Passion”, Politique Etrangère, Vol. 19, No. 2, pp. 169-194.

CRESSWELL, Michael (2006), A Question of Balance: How France and the United States Created Cold War Europe, Harvard University Press, USA.

de AREILZA José M. (2009), “The History and Foundations of European Union”. ARVANITOPOULOS Constantine, Reforming Europe: The Role of the Centre-Right, The Constantinos Karamanlis Institute for Democracy Series on European and International Affairs, pp. 9-21.

DIETL, Ralph (2002), “‘Une Déception Amoureuse’? Great Britain, the Continent and European Nuclear Cooperation”, Cold War History, Vol. 3, No. 1, pp. 29-66.

Ecole Nationale d'Administration (1950), “Draft Memo from Jean Monnet to the President of the Council”, 20 Octobre, <http://www.ena.lu/obj/lettre/en/txt01691.xml> (Erişim tarihi: 22 Aralık 2013).

GAVIN, Victor (2010), “Were the Interests Really Parallel? The United States, Western Europe and the Early Years of the European Integration Project”, Journal of Transatlantic Studies, Vol. 8, No. 1, pp. 32-43.

GILBERT, Mark (2003), *Surpassing Realism: The Politics of European Integration since 1945*, Rowman & Littlefield Publishers, New York, 2003.

GILDEA, Robert (2002), *France since 1945*, Oxford University Press, Oxford.

GOORMAGHTIGH, John (1954), "France and the European Defence Community", *International Journal*, Vol. 9, No. 2, pp. 96-106.

MAURY Jean-Pierre (1996), *La Construction Européenne: La Sécurité et la Défense*, Presses Universitaires de France, Paris.

MEARSHEIMER John J. (1981/82), "Maneuver, Mobile Defense, and the NATO Central Front", *International Security*, Vol. 6, No. 3, pp. 104-122.

MORIN Gilles (2009), "Les Oppositions Socialistes à la CED: Les Acteurs du Débat", *Les Cahiers Irice*, Vol. 2, No. 4, <http://irice.univ-paris1.fr/spip.php?article517#> (Erişim tarihi: 3 Aralık 2013).

NICOT Anne-Laure (2010), "La CED, Réponse à l'Insécurité Internationale ou Facteur d'Insécurité, 1950-1955", JEANCLOS Yves (ed.), *Crises et Crispations Internationales à l'Ere du Terrorisme, au XXIe Siècle*, Bruylant, Bruxelles.

RUANE, Kevin (2002), "Agonizing Reappraisals: Anthony Eden, John Foster Dulles and the Crisis of European Defence, 1953-1954", *Diplomacy & Statecraft*, Vol. 13, No. 4, pp. 151-185.

SEGELL Glenn (1998), *The Role of Military-Industrial Relations in Civil-Military Relations and Foreign Policy*, Glenn Segell, United Kingdom.

Universiteit Leiden, "European Union History. 1945-1958", <http://www.hum.leiden.edu/history/eu-history/historical/1945-1958.html>. (Erişim tarihi: 4 Aralık 2013).

US Senate (1952). "Convention on Relations with the Federal Republic of Germany and a Protocol to the North Atlantic Treaty. Message from the President of the United States Transmitting the Convention on Relations between the Three Powers and the Federal Republic of Germany, Signed at Bonn on May 26, 1952 and a Protocol to the North Atlantic Treaty Signed at Paris on May 27, 1952", 82nd Congress, 2nd Session, United States Government Printing Office, Washington.

ÇEVRE MUHASEBESİNİN ÖNEMİ ÜZERİNE YALOVA İLİNDE BİR ARAŞTIRMA

Cevdet Kızıl* , Vedat Akman** , Abdulkadir Tasmacıoğlu*** , Hakan Taşkiran****

Özet

Ekonomik büyüme ve kalkınmanın sonucunda ortaya çıkan hızlı nüfus artışı, teknolojik ilerlemeler ve hızlı sanayileşme ile birlikte hava, su ve toprak kirliliği konuları gündeme gelmiştir. Çevrenin öneminin anlaşılmasıyla beraber ise, çevresel maliyetler ve çevre muhasebesi gelişmiştir. Bununla birlikte, muhasebe kayıtlarında da çevre muhasebesi yerini almaya başlamıştır. Teknolojik gelişmeler ve ürün farklılaştırılmasından sonra çevre muhasebesi hesaplarında da değişik ve yeni kayıtlar ortaya çıkmıştır. Günümüzde çevre muhasebesinin, muhasebenin temel kavramlarıyla olan güçlü ilişkisi daha net bir şekilde anlaşılmaktadır. Bu noktada, özellikle sosyal sorumluluk kavramı ön plana çıkmıştır. İşletmenin sürekliliği kavramı açısından da çevre muhasebesinin önemi artmaktadır. Bu çalışmada, çevre muhasebesiyle ilgili mülkat metodolojisi kullanılarak bir araştırma yapılmıştır. Yalova ilinde ikamet eden meslek mensubu serbest muhasebeci mali müşavirlere (SMMM) çevre muhasebesi alanında mülakat soruları yöneltilmiştir. Araştırma sonucunda, çevre muhasebesinin öneminin arttığı ve bu hususta bilinç seviyesinin yükseldiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çevre Muhasebesi, Maliyet Muhasebesi, SMMM, Sosyal Sorumluluk, İşletmenin Sürekliliği

A RESEARCH IN YALOVACITY ON THE SIGNIFICANCE OF ENVIRONMENTAL ACCOUNTING

Abstract

Rapid population increase, technological development and fast industrialization triggered by economic improvement have led air, water and soil pollution concepts to become popular. As the understanding on environmental significance became more evident, environmental costs and environment accounting developed. Simultaneously, environmental accounting did start to take place in accounting records. Following the technologic developments and product differentiations, new and different accounting records were observed. Today, the strong relationship between environmental accounting and general accounting concepts is realized much more clearly. At this point, especially the social responsibility concept did attract attention. In addition, the importance of environmental accounting also goes up from the perspective of going concern concept. In this study, the interview methodology was used to collect information about environmental accounting.

Certified public accountants residing in the city of Yalova did answer interview questions related to environmental accounting. According to the results of research, it is determined that the significance of environmental accounting and awareness on environmental accounting are increasing.

Keywords: Environment Accounting, Cost Accounting, CPA, Social Reponsibility, Going Concern

1.GİRİŞ

İnsanlar birtakım ihtiyaçlarını ve gereksinimlerini karşılamak için oluşturdukları üretim fonksiyonlarını birleştirip mal ve hizmet ürettiklerinde, tüm bunların hepsini bir çevre içersinde yapmaktadırlar. Firmalar çevre ile sürekli etkileşim içersindedirler. Bu etkileşimin hem olumlu, hem de olumsuz yönleri olmaktadır. Bu olumlu ve olumsuz yönler “çevre“ kavramının her branşta ayrı ayrı değerlendirilmesine neden olmuştur (Rosenbaum, 1991).

Aynı zamanda iktisadi yaşamın vazgeçilmez bir parçası olan, insanların kıt kaynaklarını karşılamak amacıyla mal ve hizmet üreten işletmeler, faaliyetlerini karı maksimum kılmak amacıyla ve işletme faaliyetlerinin devamlılığı gibi amaçlara ulaşmak için yürütürler. Fakat bir takım işletmeler faaliyetlerini gerçekleştirirken doğayı ve doğal kaynakları bilinçsizce tükettikleri için gerçekleştirilen faaliyetler ile çevre sorunlarının temelini teşkil eden atıkları doğaya bırakmaktadırlar (Krahmer, 2001). 2000’li yıllardan itibaren globalleşen dünyada ekonomik, sosyal ve teknolojik gelişmelerin hızla yaşanması çevre sorunlarının artmasına neden olmuştur. Bu da doğal dengenin tahrip edilmesine yol açmıştır. Tüm bu sorunlar çevre ile muhasebe arasında bir bağ kurmuş ve muhasebenin çevre ile ilgili konulara girmesiyle çevre muhasebesi ortaya çıkmıştır (Ray, 1992). Çevre muhasebesi literatürde, “yeşil muhasebe” de dahil olmak üzere birçok farklı tanımla karşımıza çıkmaktadır (Aktepe, 2004).

Aslında, çevre muhasebesine ilişkin yaklaşımlar 1960’lı yıllarda başlamıştır. O zamanlardaki ekonomistlerin çevresel sorunlarla ilgilenmesi bir takım muhasebecilerin bu konuya girmesini tetiklemiştir. Bir takım teknikler önerilmiş, fakat bunlar sosyal muhasebenin ilgi alanına girmiştir. Çevre ile muhasebenin birleşmesi iki çalışma ile gerçekleşmiştir. Bunlardan birincisi 1972 yılında Nordhaus ve Tobin’in yaptığı çalışmalardır. İkincisi ise 1974’te Norveç hükümetinin başlattığı doğal kaynak muhasebesi çalışmasıdır (Kegley, 1997).

Nordhaus ve Tobin çevresel düşüncelerini günümüzdeki uluslararası konulara taşımaya çalışmışlardır. Diğer yaklaşım ise, daha önce belirtildiği gibi doğal ve çevresel kaynakları farklı bir muhasebe içinde geliştirmeye yönelik ortaya konulan doğal kaynak muhasebesi modelidir. Bu modelin asıl amacı, hükümete ekonomik ve siyasal açıdan endoğru ile en önemli kaynakları yönetirken daha sağlıklı karar vermesinde yardımcı olmaktadır (Burrows, 1995).

Muhasebenin sosyal sorumluluk kavramı ile iç içe olan çevre muhasebesi 1990lar'da önem kazanmaya başlamıştır. Çevre muhasebesinin temelinde ise bilimsel araştırmalar ve kaynaklar yer almaktadır. Bu bilimsel gelişmelerin çoğu da aslen 20. yüzyılda geçerlilik kazanmıştır (Müftüoğlu, 2007).

Zaman içerisinde tabiatta meydana gelen negatif etkilerin çoğalması, toplumda çevre bilincinin oluşmasına ve yayılmasına neden olmuştur. Bu bilincin etkisiyle işletmeler, bilinçlenen müşterilerin tepkilerinden dolayı daha hassas hareket etmek zorunda kalmışlardır. Sosyal sorumluluk ilkesine bağlı olarak işletmeler, ekonomik etkilerin yanı sıra sosyal etkileri de dikkate almak zorunda hissetmişlerdir. Bu sebeple çevreyi korumaya yönelik yatırımlarda bulunmak ve teknolojilerini geliştirmek işletmelerin mutlak surette yapması gereken bir hamle haline gelmiştir. İşletmelerin yapacakları çevresel yatırımlar ve fedakarlıklar sebebiyle ortaya çıkan maliyetlerin etkilerinin saptanması ve izlenerek yönetim kararlarında kullanılabilmesi çevre muhasebesi yaklaşımı ile mümkün olmuştur. Muhasebenin ekonomik ve teknolojik alanlarda oluşan değişimlerle birlikte önem kazanması, muhasebenin ticaret hayatı içerisinde etkili bir konuma gelmesini sağlamıştır. Günümüz muhasebesi, muhasebenin sosyal sorumluluk kavramı gereği işletmelerin doğaya vermiş oldukları zararları ortaya çıkarmak ve etkilerini tespit ederek maliyetlerin hesaplanması, sınıflandırılması, izlenmesi ve raporlanması amacıyla çalışmalar yapmaya başlamış ve bu çalışmaların sonucunda “Çevre Muhasebesi” kavramı gündeme gelmiştir (Hodge, 1995).

Çevre muhasebesinin temel amaçları maliyet belirleme ve finansal kontrol üzerine odaklanma, yönetim planlama ve kontrolü üzerine konsantre olma, işletme sürecinde kullanılan kaynakların israfının azaltılması üzerine çalışma ve kaynakların etkin kullanılmasıyla değer yaratma üzerine eğilme olarak listelenebilir. Kirletmenin insanoğlunu daha fazla rahatsız etmeye başlaması, işletmelerin kirliliği önleyici faaliyetlerini de artırmıştır. Bu önlemlere ilişkin giderler artık diğer giderler arasında ele alınmayıp yaşamsal bir değer taşıdığı için, ayrı bir başlık altında gösterilmektedir. İşletmelerin doğaya verdiği değer tüketicilerin gözünde işletmenin prestiji açısından giderek daha da önem arz etmekte, bu nedenle son yıllarda çevre muhasebesi işletmeler açısından daha da önemli hale gelmektedir (Alpugan, 1998).

Çevreyi koruma, doğal yaşamı devam ettirme amacıyla işletmelerin katlandıkları maliyetler işletmenin çevresel maliyetlerini oluşturur. Çevre muhasebesini oluşturan esas unsur çevresel maliyetlerdir. Çevre Koruma Kurumu (1996) çevresel maliyetleri, şirket üzerinde doğrudan finansal etkiye sahip maliyetler ve şirketin ölçemediği bireylere, topluma ve çevreye etkisi olan maliyetler olarak tanımlamaktadır (Bengü ve Can, 2009).

Çevresel maliyetleri üç kategoride toplamak mümkündür. Bu kategoriler azaltma maliyetleri, kullanma maliyetleri ve zarar maliyetleridir. Azaltma maliyetleri, işletmelerin çevresel sorunları önlemek veya azaltmak için katlandıkları maliyetleri kapsar. Kullanma maliyetleri, işletmenin çevresel kaynakları kullanmaları karşılığında katlanmaları gereken maliyetleri ifade etmektedir. Zarar maliyetleri ise, faaliyetleri sonucu oluşan çevresel kirlenmelerin veya çevresel zararların işletmelere yükleyecekleri maliyetlerden oluşmaktadır (Kışlalıoğlu ve Berkes, 2003).

Toplumun çevreye karşı olan ilgisinin artmasıyla, işletmeler için çevresel performanslarını değerlendirmek daha önemli hale gelmiştir. Bu durumla birlikte yatırımcılar ve hisse sahipleri çevre ve çevre muhasebesi konusu üzerine daha çok önem vermişlerdir. Çevre muhasebesinin temel felsefesi artan işletme sayısına paralel olarak ortaya çıkan çevre sorunları, küresel ısınma ve bunun gibi sorunlarla mücadelede işletmeleri hem makro, hem de mikro açıdan en az zararlı çıkarmaktır. Bu kapsamda birçok işletme çevre muhasebesi ve sosyal sorumluluk kavramı gereği bilinçli tüketici gibi davranmaktadır (Özdemir, 2001).

Sosyal sorumluluk kavramı açısından çevre, işletmelerin raporlama, kayıtlama ve elde edilen raporların yorumlanması evresinde yalnız kar ya da zararı dikkate almamalarını, bununla birlikte etkileşimde bulunduğu çevreyi de planlarına dahil etmelerini ve göz önünde bulundurmaları olarak açıklanır. Zira, işletme zarar verdiği ve tükettiği doğal kaynakların hesabını sosyal sorumluluk kavramının gereğince tüm topluma vermeli, hesap verirken de kayıt altına aldığı hesaplardan yola çıkarak hareket etmelidir. Parayla ölçülebilen ekonomik olayların ve işlemlerin muhasebeye ortak bir para birimiyle yansıtılmasını para ile ölçülebilme kavramı ifade eder. Söz konusu kavram gereğince işletme, faaliyetleri başlangıçta miktar (kilogram, metre, litre vb.) olarak ifade etse de söz konusu faaliyetler gerek kayıtlara aktarılırken ve gerekse belgelendirilirken parayla ifade edilmelidir (Karpuzcu, 1991). Para ile ölçülme kavramından söz edilirken herhangi bir çevresel varlık ya da kaynak, maliyet esaslı kavramı gereği muhasebe kayıtlarına alınmak istendiğinde bu varlığın ya da kaynağın parasal olarak ifade edilmesi gerekliliğinden bahsedilir. Para ile ölçülme kavramı gereği anlam ifade etmeyen herhangi bir çevresel maliyet, kaynak veya varlık, aynı şekilde söz konusu maliyet kavramı gereği de bir anlam ifade etmemektedir (Sürmen, 2000). Bu kavram mali tabloların düzenlenmesinde ve muhasebe kayıtlarının yapılmasında, ulusal para biriminin kullanılması gerektiğini ifade eder. Bunun gerçekleştirilebilmesi için muhasebe işlemleri ulusal para birimi (Türk Lirası = TL) cinsinden yapılmaktadır. Çevreyle ilgili tartışmalarda ileri sürülen en büyük engel parayla ifade edilme kavramıdır. Çünkü çevre faaliyetleri, genellikle parayla ifade edilebilmesi zor olan unsurlardan oluşur.

Örneğin doğal kaynaklar ortak mal olarak kullanılmakta ve özel mülkiyete dahil edilmemektedir. Bu da doğal olarak fiyatlandırma işlemini oldukça güçleştirmektedir. Bu yüzden de, çeşitli teknikler ve yaklaşımlar öne sürülerek para ile ölçülme kavramının gereği yerine getirilmeye çalışılmaktadır (Sevilengül, 1996).

Çevresel kaynak ve maliyetlerin, muhasebe bilgi sistemi içerisinde kayıt edilebilmesi için bu maliyet ve kaynakların parayla ifade edilmesi gereği, bu kavram çatısı altında incelenmektedir. Ancak çevre muhasebesinin bütünlüğü için para ile ifade edilemeyen çevresel maliyet kaynakları en azından çevresel dipnotlarda belirtilmeli ya da raporlara konulmalıdır. İşletme-çevre ilişkilerinden kaynaklanan niteliksel bilgiler, kısaca para ile ifade edilemeyen bilgiler, gelir tablosu ve bilanço dipnotlarında genel muhasebe kavramlarından “Tam Açıklama Kavramı” gereği gösterilmelidir. Ayrıca, bu bilgiler kayıtların dışında bırakılmamalıdır (Kaya, 2002).

Tam Açıklama Kavramı gereğince, işletmenin oluşturduğu hesapların ilgili paydaşlar tarafından anlaşılabilir ölçüde açık olmasına çalışılmalıdır. Eğer ilgili hesaplar muhasebeleştirilirken açıklanması yeterince mümkün değilse, dipnotlar eklenerek lüzumlu açıklamalarda bulunulmalıdır. Bu amaçla, Tek Düzen Muhasebe Sistemi’nde çeşitli dipnotlar yer almaktadır. Oluşturulan dipnot sistemi, sayısal değerlerle ifade edilemeyen çevresel kaynak ve maliyetlerin raporlanmasını daha mümkün hale getirmektedir. Çevreyle bağımlı finansal niteliğe sahip olmayan faaliyetler bu şekilde mali tablolarda yer almakta ve raporlanmaktadır (Özbirecikli, 2002).

Maliyet esaslı kavramı, işletmenin sahip olduğu hizmet ve varlıkların muhasebe sisteminde kayıt altına alınması esnasında “edinme” değerlerinin göz önünde bulundurulmasını ifade eder (Sürmen, 2000). İşletmenin Sürekliliği Kavramı, işletmenin varlığının belirli bir süreye bağlı kalımsızın süreceğini ifade eder. Bu nedenle tüzel kişiliğe sahip olan işletmelerin ömürleri, işletme paydaşlarının ömürlerine bağlı değildir. İşletme kuruluş sözleşmesinde aksi bir hüküm bulunmadıkça işletmenin sonsuz ömre sahip olduğu varsayılır (Ertürk, 1998). Bir başka ifadeyle, işletmenin iflas edeceği ve yaşamının son bulacağı düşünülmemektedir.

İşletmenin sürekliliği için hayati öneme sahip çevreden daha çok bahsedilmesi gerekirken, işletmelerin iyi yönetilmesi, Araştırma Geliştirme (ARGE) faaliyetleri, kar-zarar analizlerinin iyi yapılması gibi unsurlardan daha çok bahsedilmekte ve çevrenin korunması konusu yeterli ilgiyi çekememektedir. Aslında işletmenin varlığını sürdürebilmesi, ait olduğu çevrenin de varlığını sürdürmesiyle mümkün olmaktadır. Çevre varlığının sürekliliği içinde işletmenin katlanacağı fedakarlıklar söz konusudur.

İşletme yaşadığı alanı geliştirmeli, çevre güvenliğini sağlamalı, çevreyi kirletmemeli ve çevrenin kirletilmemesi için gereken önlemleri almalıdır. Firma, çevrenin kendi faaliyetlerinden dolayı gördüğü zararın iyileştirilmesine katkıda bulunmalıdır. Öte yandan işletme sürekliliği ile çevresel sürekliliğin arasındaki bu ilişki gereğince çift taraflı bir menfaat söz konusu olduğundan aralarındaki bu ilişki bir çıkar ilişkisidir. Bir başka ifadeyle işletmelerin katlanacakları fedakarlıklar, aslında çıkarlarından dolayı katlanılacak bir yük değil, kendi geleceklerine bir yatırımdır. Görüldüğü gibi işletme ve çevre muhasebesi arasında sıkı bir bağ vardır (Özdemir, 2001).

İhtiyatlılık kavramı, muhasebeye ilişkin işlem ve olaylarda temkinli davranılması ve işletmenin karşılaşılabileceği risklerin iyi analiz edilmesi gerektiğini ifade eder. Bu kavram gereği işletmeler giderlerini ortaya çıkmamasına rağmen kayıtlara alınabilmekte, fakat olası gelirler ancak gerçekleştiğinde kayıt altına alınmaktadır. Buna en iyi örnek karşılık ayırmadır. Bir örnek verilecek olunursa, işletme çevreye verilen zararı önlemek için zorunlu olarak taktırılması gereken filtrelerden kullanmamış ise ve bu yüzden ileride herhangi bir yaptırıma veya cezaya maruz kalma ihtimali varsa, bu kavram gereği karşılık ayırabilmektedir. Bu örnekte de görüldüğü gibi, ihtiyatlılık kavramı çevre ile bağdaştırılabilir ve çevre muhasebesi açısından ele alınabilir (Özdemir, 2001).

Muhasebede belge, yapılan işlemlerin yansıtıldığı en tarafsız araçtır. Örneğin fatura fişi ve irsaliye bu noktada örnek olarak gösterilebilir. Bu kavram ise kısaca muhasebede ele alınan işlem ve olaylarda bütünün belgeye dayandırılması gerektiğini ifade eder. Usulüne uygun biçimlendirilmiş objektif belgelere dayanan, esas alınacak yöntemlerin seçilmesinde tarafsız ve önyargısız davranılan bir olguyu açıklamaktadır (Bengü ve Can, 2009).

Muhasebenin temel kavramları yönünden çevre muhasebesi incelendiğinde karşılaşılan zorluklar mevcuttur. Bunun sebebi, muhasebe sisteminde bir olayın belgelendirilmesinin ancak para ile ifade edilebilmesiyle mümkün olmasıdır. Çevresel kaynak ve maliyetlerin muhasebeleştirilmesinde mevcut sistemin yetersizliği bulunmakta ve açık kalan noktalar, daha önce vurgulanan tam açıklama kavramına bağlı dipnotlar sayesinde çözülmektedir. Tarafsızlık ve belgelendirme (objektif belge) kavramının çevre muhasebesiyle bütünleşmesini sağlamak amacıyla resmileştirilebilen ve doküman olarak sunulabilen olaylar belgeye dayandırılacak, aksi durumdakiler ise dipnotlarla açıklanacaktır (Alpugan, 1998).

Dönemsellik kavramı, işletmenin sürekliliği kavramı neticesinde sınırsız varsayılmış işletme ömrünün belli dönemlere bölünüp, her dönem faaliyetlerinin ve sonuçlarının diğer dönemlerden bağımsız değerlendirilmesidir. Çevresel olayların uzun vadeli olaylar olması dönemlere ayrılması mecburiyetini de beraberinde getirmiştir. Örneğin, herhangi bir

işletmenin uzun yıllar yaşadığı çevreye verdiği zarar, dönemlere ayrılmak suretiyle tespit edilebilir. Çevresel olaylar, kaynak ve maliyetlerde dönemlere ayrılarak muhasebeleştirilmelidir (Karpuzcu, 1991). Klasik ve geleneksel muhasebe anlayışı çerçevesinde, genel (temel) muhasebe kavramlarından dönemsel bir mali yılın 12 ay olduğunu, 1 Ocak – 31 Aralık tarihleri arasını kapsadığını belirtmektedir. Ancak görüldüğü üzere, dönemsellik kavramına çevre muhasebesi perspektifinden de bakmak gereklidir.

2. LİTERATÜR TARAMASI

A. Erdal Özkol (1998) Çevre Muhasebesi isimli makalesinde çevre muhasebesinin henüz işletmelerin ihtiyaçlarına cevap verebilecek nitelikleri taşımadığını açıklamıştır. Yapılan araştırmalar ile çevre muhasebesinin gelişebileceğini ifade etmiştir (Özkol, 1998). Hormozi (1999) duyarlı bir üretim için zehirli gazlar, geri dönüşüm atıklarının yeniden kazanılması gibi faaliyetlerin yapılan araştırmalar ile geliştirilmesi gerektiğini anlatmış ve bu konu üzerinde araştırmalar yapılması gerektiğini belirtmiştir (Hormozi, 1999).

Curkovic, Melynk, Calantone ve Handfield (1999) Environmentally Responsible Manufacturing: Past Research, Current Results, and Future Directions for Research isimli çalışmalarında, temel amacın çevreyi koruyarak üretim yapmak ve kaynakların daha etkin ve verimli kullanılması gerektiği olduğunu belirtmişlerdir (Curkovic, Melynk, Calantone ve Handfield, 1999). Schaltegger ve Burrit (2000), çevre muhasebesinin uygulama alanları ve sorunlarını incelemiş ve geliştirilmesi üzerinde durmuştur (Schaltegger ve Burrit, 2000). Gale ve Stokoe ise (2001) işletmelerin stratejilerini ve çevresel maliyetlerini incelemişlerdir (Gale ve Stokoe, 2001).

Yakhou ve Dorweiler (2004), çevre muhasebesinin üretime başlamadan önce işletmenin stratejisini belirlemede önemli olduğunu açıklamıştır (Yakhou ve Dorweiler, 2004). De Beer ve Friend (2006) ise, çevre muhasebesinin işletmenin performansını ve üretimde etkinliğini artırmada önemli olduğunu vurgulamıştır. (De Beer ve Friend, 2006). Muhsin Çelik, (2007) Çevreye Duyarlı Muhasebe isimli çalışmasında işletmelerin çevre sorunları ve nedenlerini finansal açıdan ele alarak incelemesi gerektiğini ve maliyetleri en aza indirerek önlem almaları gerektiğini söylemiştir. Aynı çalışmada, çevre muhasebesinin üretimin her aşamasında etkili olduğunu belirterek iç fiyatlandırma sistemine katkıda bulunmuştur (Çelik, 2007).

Ahmet Mutlu (2007) Sürdürülebilir Kalkınma ve Çevre Muhasebesi isimli çalışmasında, çevre muhasebesinin kalkınma için önemli bir araç olduğunu belirterek hemen uygulamaya konulması için geliştirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Yaşanılan çevre sorunlarını göstererek bireylerin ve toplumların zorunluluk esasına dayanarak değil, gönüllü ve isteyerek çevre muhasebesini kullanmalarının şart olduğunu da anlatmıştır (Mutlu, 2007). Ali Altınbay (2007), Çevresel Maliyetlerin Raporlanması isimli çalışmasında, tek düzen hesap planının çevre muhasebesi hususunda eksik kaldığını belirterek, yeniden düzenlemenin şart olduğunu altını çizmiştir (Altınbay, 2007).

Ali Coşkun ve Nurcan Karaca (2008), KOBİ’lerde Çevresel Maliyetlerin Sınıflandırılmasına Yönelik Bir Öneri: Metal İşleme Sektöründen Bir Uygulama isimli çalışmalarında çevre muhasebesinin en önemli öğelerinden birinin çevreye duyarlı yatırımlar olduğunu ifade etmişlerdir. Bu amaç doğrultusunda, işletmelerin bütçe planlaması yaparken çevreye duyarlı yatırımlar için de bir kalem açmaları önerilmiştir (Coşkun ve Karaca, 2008). Vasfi Haftacı ve Kamuran Soylu ise (2008), Çevresel Bilgilerin Muhasebesi ve Raporlanması isimli eserlerinde çevre muhasebesi uygulanırken işletmelerin farklı muhasebe yöntemleri kullanabileceklerini ifade etmişlerdir (Haftacı ve Soylu, 2008).

İhsan Yıldıztekin (2009), Sürdürülebilir Kalkınmada Çevre Muhasebesinin Etkileri isimli eserinde, gider olarak belirtilen çevre muhasebesi harcamalarının işlevlerine göre sınıflandırılması gerektiğini ve çevresel yatırım kararları alınırken çevre muhasebesi kayıtlarının ayrı tutulmasının şart olduğunu söylemiştir (Yıldıztekin, 2009). Fikret Otlu ve Gamze Ayça Kaya da (2010), çalışmalarında muhasebe meslek gruplarının çevre muhasebesi hususunda bilgi derinliklerinin artması gerektiğini vurgulamışlardır. Ayrıca, çevre muhasebesinin kalkınmada önemli bir araç olduğu belirtilmiştir (Otlu ve Kaya, 2010). Ahmet Aktürk, Fatma Akcanlı, Hasan Şenol ve Yılmaz Akyüz (2012), çevre muhasebesinin işletmelerin hizmet bölümünde bir araç olarak kullanıldığını belirtmiş, bu bağlama çevre muhasebesinin uygulanması için bir muhasebe organizasyonunun oluşturulması gerektiğini anlatmışlardır (Aktürk, Akcanlı, Şenol ve Akyüz, 2012).

3.UYGULAMA

Araştırma, çevre muhasebesi konusunda mülakat metodolojisinden yararlanmıştır. Bu çerçevede, Yalova ilinde ikamet eden serbest muhasebeci mali müşavirlere çevre muhasebesiyle ilgili sorular yöneltilmiştir. Yapılan mülakatlar neticesinde önemli sonuçlara ulaşılmıştır.

Öncelikle, Yalova ilinde ikamet eden serbest muhasebeci mali müşavirler çevre muhasebesi konusunun daha iyi anlaşılabilmesi için çevre muhasebesinin tanımının yapılması ve bu tanımın iyi bir şekilde yerleşmesi, bilinmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Yalova ilinde ikamet eden serbest muhasebeci mali müşavirler, genel olarak çevre muhasebesini işletmenin mevcut faaliyetlerinin çevre üzerindeki negatif etkilerinin mali ve mali olmayan yönlerinin ölçülmesi, raporlanması ve kayıt altına alınması olarak tanımlamışlardır. Bununla bağlantılı olarak, çevre muhasebesi söz konusu olduğunda kaydetme, sınıflandırma, özetleme ve raporlama işlemlerinin gereğince yapılması gerektiğinin altı çizilmiştir.

Yalova ilinde ikamet eden bir kısım serbest muhasebeci mali müşavirler ise, çevre muhasebesini daha farklı bir şekilde tanımlamışlardır. Belirtilen meslek mensuplarına göre çevre muhasebesi, işletmenin mevcut faaliyetleri içerisinde çevresel olanlarının ayrıştırılması, bu faaliyetlerin envanterinin tutulması, envanterdeki değişimlerinin izlenmesi, bu değişimlerin mali ve fiziksel etkilerinin ortaya konulması ve bütün bu kayıtların işletme bilançosuyla birleştirilip gerçek karın ortaya çıkarılmasıdır. Serbest muhasebeci mali müşavirlere göre işletmelerin çevre muhasebe sistemini oluşturmasının ve kullanmasının amacı, işletmenin eğer varsa çevre zararını önlemek, çevresel iyileştirme çalışmalarına katkıda bulunmak ve bu sayede de çevrenin etkilerini göz önünde bulundurarak maliyet azaltma fırsatlarını kullanmalarıdır.

Ancak, Yalova’da ikamet eden serbest muhasebeci mali müşavirler bu hususta işletmelerin etki alanlarının büyüklüklerinin ve düzeylerinin de göz önünde tutulması gerektiğini ifade etmişlerdir. Aynı zamanda, ulusal düzeydeki çevre muhasebesinin birincil amacının doğal kaynakların mali değerlerinin belirlenmesi, bunların milli gelir hesaplarında gösterilmesi ve bu şekilde de çevresel verilerin amacına uygun bir şekilde ekonomik verilerin altında gösterilmesi olduğu açıklanmıştır. Serbest muhasebeci mali müşavirlerin perspektifinden, çevre muhasebesinin işletme düzeyindeki asıl amacı ise çevre kirliliğine neden olan mevzulara parasal bir nitelik kazandırarak bunların muhasebe kayıtlarına alınmasını sağlamaktır.

Mülakat yöntemi neticesinde, ayrıca serbest muhasebeci mali müşavirlerin çevre muhasebesini işletmeler için aslında bir külfet ya da bir fedakarlık olarak değil, mecburiyetten dolayı ortaya çıkan bir sistem olarak gördükleri belirlenmiştir. Zira, Yalova’da ikamet eden serbest muhasebeci mali müşavirler işletmelerin çevresel yatırımlarını işletmelerin sürekliliği için en önemli etkenlerden biri olarak görmektedir. Eğer bu çevreye yapılan yatırımlar ortadan kalkarsa, doğal çevrenin de yok olacağı ve bunun nihayetinde yine işletmeleri etkileyeceği vurgulanmıştır. Dolayısıyla, mülakata tabi olan serbest muhasebeci mali müşavirlere göre çevrenin yok olması işletmelerin de sürdürülebilirliğini ortadan kaldıracaktır.

4 SONUÇ

Bu çalışmada, son yıllarda gittikçe önem kazanan çevre muhasebesi kavramı ve bu kavramın işletmelerle olan ilişkisi incelenmiştir. Araştırma çerçevesinde muhasebenin temel kavramları (genel kavramları) çevre muhasebesi bağlamında ele alınmış, işletme faaliyetleriyle ilişkilendirilmiştir. Sosyal sorumluluk, parayla ölçülebilme, tam açıklama, ihtiyatlılık, tarafsızlık, belgelendirme (objektif belge) ve süreklilik gibi genel muhasebe kavramları, işletme faaliyetlerinin çevresel etkilerine de konu olmuştur.

Bilindiği üzere, işletmeler karlarını maksimize etme çabasındadırlar. Bu amaç doğrultusunda faaliyetlerini yürüten işletmelerin, aynı zamanda içinde buldukları çevreyle ilişkilerine de dikkat etmeleri gerekir. İşte tam da bu noktada çevre muhasebesi kavramı gündeme gelmektedir.

İşletmeler kâr maksimizasyonu yanında maliyetlerini de minimize etme çabasındadırlar. Çevresel etkiler ise, çevresel maliyetleri de beraberinde getirmektedir. Bu maliyetler azaltma maliyeti, kullanma maliyeti ve zarar maliyeti başlıkları altında incelenmektedir. Çevresel maliyetler özellikle sosyal sorumluluk ve parayla ölçülme kavramlarıyla ilişkilidir. Sosyal sorumluluk kavramı işletmelerin tüm topluma hesap vermesini temel alır. Türkiye’de ve Dünya’da insanların çevre duyarlılığının günden güne arttığı göz önünde bulundurulduğunda, bu kavramın çevre muhasebesi açısından önemi daha iyi algılanmaktadır. Sosyal sorumluluk gereği, işletmenin katlanacağı çevresel maliyetlerle ilgili başka bir sorun ise parayla ölçülebilme kavramıyla ortaya çıkmaktadır. Parayla ölçülme muhasebe kayıtlarının yapılmasında ulusal para biriminin kullanılmasıdır. Fakat çevresel sorunların para ile ölçülmesi hususunda henüz fikir birliğine varılabilmemiş değildir.

Toplumların çevre hassasiyeti, işletmelerin de çevre muhasebesi çalışmalarına ağırlık vermesini sağlamaktadır. Çevre duyarlılığı arttıkça sosyal sorumluluğun, maliyetler ortaya çıktıkça parayla ölçülmenin, şeffaf ve hesap verebilir yönetim anlayışı geliştikçe de tarafsızlık ve belgelendirme (objektif belge) ilkesinin önemi artmaktadır. Yakın bir zamanda, çevre muhasebesinin işletme ile hedef kitlesi arasında en temel güçlü köprülerden biri olacağı öngörülmektedir.

Bu düşünceden yola çıkarak, çevre muhasebesiyle ilgili Yalova ilinde bir araştırma yürütülmüştür. Araştırma meslek mensubu serbest muhasebeci mali müşavirler üzerinde yapılmış ve mülakat metodolojisi neticesinde kritik bulgulara erişilmiştir. Araştırmanın en göze çarpan sonucu, çevre muhasebesi algısının Yalova’daki serbest muhasebeci mali müşavirler arasında oldukça yerleşmiş olmasıdır.

Mali müşavirlere göre, öncelikle çevre muhasebesi terminolojisi hakkında yeterli bilgiye sahip olunmalıdır. Ayrıca, işletmenin mevcut operasyonlarının çevre üzerindeki negatif etkilerinin mali ve mali olmayan boyutları ölçülmelidir.

Çevre muhasebesinin, kaydetme, sınıflandırma, özetleme ve raporlama gibi muhasebe fonksiyonlarını da etkilediği belirtmiştir.

Yalova ilinde ikamet eden serbest muhasebeci mali müşavirler üzerinde yapılan araştırma göstermektedir ki, çevre muhasebesi tüm meslek mensuplarının aynı şekilde ifade edilmemektedir. Bazı meslek mensupları, işletme faaliyetleri içerisinde çevresel olanlarının ayrıştırılması, bu faaliyetlerin envanterinin tutulması, envanterdeki değişimlerinin izlenmesi, bu değişimlerin mali ve fiziksel etkilerinin ortaya konulması ve bütün bu kayıtların işletme bilançosuyla birleştirilip gerçek karın ortaya çıkarılması hususlarını yaptıkları tanımda daha ön plana çıkarmaktadır. Ancak, serbest muhasebeci mali müşavirlere göre çevre muhasebesinin amaçları genel olarak aynıdır. Bunlar işletmenin çevre zararının önüne geçmek, çevresel iyileştirme çalışmalarını desteklemek, çevresel etkileri hesaba katmak ve maliyet azaltma imkanlarından istifade etmek şeklinde özetlenmiştir.

Bununla birlikte, Yalova ilinde ikamet eden serbest muhasebeci mali müşavirler, mülakat esnasında çevre muhasebesinin makro etkilerine de değinmişlerdir. Çevre muhasebesi, meslek mensuplarına göre ulusal seviyede de önem arz etmektedir. Doğal kaynakların mali değerlerinin tespiti, bunların milli gelir hesaplarına dahil edilmesi ve çevresel verilerin ekonomik verilerin bir alt başlığı olarak monte edilmesi oldukça önemli noktalar olarak belirtilmiştir. Diğer taraftan, mikro ölçekte çevre muhasebesinin işletme düzeyindeki asıl amacının ise çevre kirliliğine neden olan hususlara parasal bir karakter kazandırarak bunların muhasebe kayıtlarına dahil edilmesini sağlamaktır.

Son olarak, Yalova ilinde serbest muhasebeci mali müşavirler üzerinde yapılan araştırma oldukça pozitif bir bulguya daha işaret etmektedir. Meslek mensupları çevre muhasebesini işletmeler için bir külfet ya da bir fedakarlık olarak algılamamaktadırlar. Bir başka ifadeyle, çevre muhasebesi uygulamaları serbest muhasebeci mali müşavirler tarafından bir lüks olarak görülmektedir. Tam terine, çevre muhasebesi günümüz modern işletmecilik ve muhasebe anlayışının kilit bir elementi olarak düşünülmektedir. Meslek mensubu serbest muhasebeci mali müşavirlerin bakış açısına paralel olarak, işletmeyle çevre arasında karşılıklı bir etkileşim ve menfaat söz konusudur. Günümüzde işletmenin ömrü faaliyette bulunduğu çevre ve toplumun firmalarla ilişkilendirdiği çevresel imaj-sosyal sorumluluk ile bağlantılı olduğundan, çevre muhasebesi uygulamaları organizasyonların kaderini belirleyen bir unsur olarak görülmeye başlanmıştır.

KAYNAKÇA

Aktepe, Eyüp, İşletmecilik Bilgileri, Gazi Kitabevi, Ankara, 2004, s.75.

Aktürk, Ahmet, Akcanlı, Fatma, Şenol, Hasan, Akyüz, Yılmaz, Muhasebe Standartları Bağlamında Otel İşletmelerinde Çevre Muhasebesi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi İ.İ.B.F. Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt:8, Sayı:8, 20. Yıl Özel Sayısı, 2012, s.87-108.

Alpugan, Oktay, İşletme Birimine Giriş, Per Yayınları, İstanbul, 1998, s.335.

Altınbay, Ali, Çevresel Maliyetlerin Raporlanması, Akademik Bakış Sosyal Bilimler E-Dergisi, Cilt: 11, 2007, s.1-15.

Bengü, Haluk ve Ahmet Vecdi Can, Çevre Muhasebesinin Temel Kavramlarından “Sosyal Sorumluluk Kavramı, Celal Bayar Üniversitesi S.B.E Yayınları, Cilt: 7, Sayı:1, 2009, s.155.

Burrows, Ontario, An Evaluation of Environmental Disclosure Made in Australian Corporate Annual Reports, Unpublished Masters Thesis, 1995.

Coşkun, Ali ve Karaca, Nurcan, KOBİ’lerde Çevresel Maliyetlerin Sınıflandırılmasına Yönelik Bir Öneri: Metal İşleme Sektöründen Bir Uygulama, Ekoloji Cilt: 18, Sayı: 69, 2008, s.59-65.

Curkovic Sime, Melynk Steve, Calantone Roger, Handfield Robert, Environmentally Responsible Manufacturing: Past Research, Current Results, and Future Directions for Research, Working Paper, Department of Marketing and Supply Chain Management, Michigan State University, 1999.

Çelik, Muhsin, Çevreye Duyarlı Muhasebe, MUFAD Muhasebe ve Finansman Dergisi, Cilt: 33, 2007, s.151-161.

De Beer, Patrick ve Friend, Francois, Environmental Accounting: A Management Tool For Enhancing Corporate Environmental And Economic Performance, Ecological Economics, Cilt: 58, Sayı: 3, 2006, s. 548-560.

Ertürk, Hasan, Çevre Bilimlerine Giriş, Ceylan Matbaacılık, Bursa, 1998, s.256.

Gale, Robert ve Stokoe, Peter, Environmental Cost Accounting and BusinessStrategy”, Handbook of Environmentally Conscious Manufacturing, Christian N. Madu (eds.), Kluwer Academic Publishers, 2001, s. 119-135.

Haftacı, Vasfi, İşlem Muhasebesi, Beta Yayınları, İstanbul, 2007, s.2.

Haftacı, Vasfi, Maliyet Muhasebesi, 7. Baskı, İstanbul, 2007, s.37.

Haftacı, Vasfi ve Soylu, Kamuran, Çevresel Bilgilerin Muhasebesi ve Raporlanması, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt: 15, Sayı: 1, 2008, s.92-113.

Hodge, Ian, Environmental Economics - Individual Incentives and Public Choices, Macmillan Press Ltd., 1995, s.303.

Hormozi, Amir, Make It Again, IIE Solutions, Vol: 31, No: 4, 1999, s.39-44.

Karpuzcu, Mehmet, Çevre Ekonomisi, İstanbul Teknik Üniversitesi İnşaat Fakültesi, İstanbul, 1991, s.21.

Kaya, Uğur, İşletme-Doğal Çevre İlişkilerinin Mali Tablolar Aracılığıyla Raporlanması ve Denetimi, Yayınlanmış Doktora Tezi, Trabzon, 2002.

Kegley, Charles, World Politics - Trend and Transformation, Six Edition, St.Martin Press ,1997, s.115.

Kışlalıoğlu, Mine, Fikret Berkes, Çevre ve Ekoloji, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2003, s.51.

Krahmer, Frieder Meyer, *Industrial Innovation and Sustainability - Conflicts and Coherence: The Globalization Learning Economy*, edited by Daniele Archibugi and Bengt-Ake Lundvall, Oxford University Press, 2001, s.76.

Mutlu, Ahmet, *Sürdürülebilir Kalkınma ve Çevre Muhasebesi (I)*, MUFAD Muhasebe ve Finansman Dergisi, Cilt: 33, 2007, s.178- 187.

Müftüoğlu, Tamer, *İşletme İktisadı*, Turhan Kitabevi, Ankara, 2007, s.442.

Otlu, Fikret ve Kaya, Gamze Ayça, *Çevre Muhasebesi ile İlgili Meslek Mensupları Üzerine Bir Araştırma*, Akademik Yaklaşımlar Dergisi, Cilt: 1, Sayı: 1, 2010, s.43-56.

Özbirecikli, Mehmet , *Çevre Muhasebesi*, Natürel Kitap ve Yayıncılık, Ankara, 2002.

Özdemir, İbrahim, *Yalnız Gezegen*, Kaynak Yayınları, İstanbul, 2001, s.23.

Özkol, Erdal, *Çevre Muhasebesi*, Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt:13, Sayı:1, 1998, s.15-26.

Ray, James Lee, *Global Politics - fifth edition*, Houghton Mifflin Company Press, 1992.

Rosenbaum, Walter A., *Environmental Politics and Policy*, second edition, Congressional Quarterly Inc., 1991, s.321.

Schaltegger, Stefan ve Burritt, Roger, *Contemporary Environmental Accounting: Issues, Concepts and Practice*, U.K., Greenleaf Publishing Limited, 2000.

Sevilengül, Orhan, *Genel Muhasebe*, Gazi Kitabevi, Ankara, 1996, s.78.

Sürmen, Yusuf, *Muhasebe-1*, Akademi Kitabevi Yayınları, Trabzon, 2000.

TÜRMOB, Muhasebenin Temel Kavramları ve Tekdüzen Hesap Planı, TÜRMOB Yayınları, Ankara, 1995, s.1.

Yakhou, Mehenna ve Dorweiler, Vernon, Environmental Accounting: An Essential Component of Business Strategy, Business Strategy and the Environment, Cilt: 13: , 2004, s.65-77.

Yazıcı, Mehmet, Muhasebe Tümlerleri ve Örgütlenmesi, İstanbul: 1998, s.283.

Yıldıztekin, İhsan, Sürdürülebilir Kalkınmada Çevre Muhasebesinin Etkileri, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt: 13, Sayı: 1, 2009, s.367-390.

**A PRACTICAL TURKIYE SAMPLE OF ADVOCATE - CLIENT RELATIONSHIP
WITH REGARD TO SERVICE MARKETING**

Sefer Gümüş,Hande Gülnihal Gümüş,Tuğbay Burçin Gümüş*

ABSTRACT

Nowadays the activities offered towards meeting the demands and the needs of the humans take part within the frequently used service concept. While service is showing diversity and variety in terms of offering, Service Sector includes many sectors. Service Marketing exists, having the topics to be realized while considering the specific characteristics of service, in every field of service. One of those fields is Law. One of the professions representing service in field of law is the advocacy. There is a sort of exchanging service between the advocates and their clients. Within this context, assessing the advocate client relationship from the service marketing point of view, determining the advisee-client relationship between advocates and the lawsuit holders and finding out main factors - in advisee's selecting advocates constitutes the purpose of this study.

The research area is Turkey focusing on the cities of İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa, Diyarbakır, Mersin and Trabzon. The study has a descriptive character, and the questionnaire technique is used in the practice part. Questions have been asked for determining the demographic and descriptive characteristic of the participants in the first part of the questionnaire; and the consumer-client relationship between the advocate-advisee in the second part. Cronbach's alpha analysis has been applied for the reliability of the questions and 0.918 has been found as the reliability parameter. For the analysis of the data acquired, descriptive statistics, T test and one sided ANOVA test was practiced on. At the end of the data acquired, despite majority of the client's knowing their advocates enough are not satisfied from the service they received and stated that they will not advice their advocates to the people in their vicinity.

At the end of the research, it was concluded that majority of the participants specified with the simple random method get their advocates insufficient, selecting a different advocate will change the lawsuit process and the confidence to the advocacy was shaken. It was also determined that participants stating toward the gender factor was not a factor that could affect the lawsuit process.

INTRODUCTION

Service concept which is analyzed processing technically and systematically, as a natural cause of

Yrd.Doç.Dr.Sefer Gümüş-Beykent Üniversitesi İ.İ.B.Fakültesive Sosyal Bilimler Enstitüsü Öğretim Üyesi-
gumus.sefer@gmail.com-0533-7765202

Hande Gülnihal Gümüş-Şişli Meslek Yüksek Okulu Öğr.Görevlisi,B.Ü.S.B.E.İşletme Yönetimi Doktora Öğrencisi
Tuğbay Burçin Gümüş,Beykent Ünivresitesi S.B.E.İşletme Yönetimi Doktora Öğrencisi

humans living together appears to us with different shapes through 1700s. For this reason, service concept must be identified (Sayım and Aydın, 2011:246).

Human beings live in groups by nature, need each other and communicate with each other because of the social nature. That's why it is possible that services exist in all periods from the time human beings exist up to now (Biçer, 2007:46).

Service Concept, with a very simple statement, is described as an intangible benefit or activity offered to a person or institution by a person or institution (Tarcan, 2001:4)

Marketing is discussed in all fields that service exists. Marketing can be described as the process of practice and planning done for developing ideas, goods and services, pricing, distributing and promotion for realizing the changes that enables personal and corporate aims. This definition includes non-profit institutions as well (İslamoğlu, 2000: 325-327).

On the principle of Marketing subject lays the evolution against providing the needs and the demands of the humans (Akdoğan, 2011:1). Within this context, Service sector has become an area of marketing concept started to be used widely (Akdoğan, 2011:1). Nowadays Service Sector has been accepted as a developing and enriching sub-discipline of science of marketing (Akdoğan, 2011:19).

It has been observed that the concept of Service Marketing is being used in many different sectorial fields and being assessed within this frame. In our study a practical advocate-advisee relationship is aimed to get assessment within the frame of this concept.

The advocates, solving conflicts impartially as well as having expertise playing important roles in realizing the rules of law, are independent businessmen (Akil, 2012). There is a sort of service exchange between the advocate and the client. There is a matter of a process functioning within the Service Marketing mixture (distribution, price, promotion, human, etc.).

Advocates while performing their profession have some rights while having some responsibilities not only for their clients having a representation relationship but also for the judicial institution and members and for the community and their colleagues. Advocate according to the Advocate Law item 37 can refuse the job that is offered to him without any reason. It is compulsory to notify the job owner of the rejection. According to the Advocates Law, Advocates should perform worthily their duties as paying care, truth and honor and act in accordance with the respect and trust proper for the advocacy title and ethical rules of the Union of Turkish Bar Associations. Advocates should protect and value their clients' rights (<http://mygtakca.blogcu.com>) (Access Date: 12.12.2014). There is an open and acceptable, true and honest procedure in Service Marketing. Otherwise it is inevitable that service receivers may get suspicious perceptions.

Advocates have a task to enlighten their clients. Advocates should be in dialogue with their clients in all phases of the case and enlighten their clients about the issues like course of trial, risks and advantages of the trial, judgment, ways of law to be applied against the judgment, offered compromises, acceptances, way in executing the provision, period, and get opinions and decisions accordingly. Finally advocates should also enlighten and explain the judicial assistance opportunities for his client's being in poverty (<http://mygtakca.blogcu.com>) (Access Date: 11.11.2014). There is a continuous communication and interaction between the people receiving and offering the service in marketing factors. Marketing processes pose a dynamic structure.

Some of the issues related to service basis of the advocate-client relationship in the ethical rules of advocacy designated by the Union of Turkish Bar Associations are as follows :

Advocate can never get an advantage for himself on his client's loss by jobbery or lying down on the job, in the case undertaken. Advocate can request advance payment for the expenses related to the case. Attention must be paid for the advance payment not to exceed over the requirement, notifying the client in the end. The Money and other values received made on behalf of the client should be informed without any delay and given to the client. If there is an account related to the client, the situation should be notified to the client as written in appropriate periods. Advocate should pay attention to use his right to withdraw from and leave the case (<http://www.karamanbarosu.org.tr>) (Access Date: 11.12.2014).

It is obvious that there may be some problems that the human relations are in question where service exists. There are automatically disputes in the profession of advocacy of its nature. For this reason, advocate should represent his own professional experience to the judicial world first, should give Professional service to his clients waiting/requesting legal assistance from him in compliance with the legal regulations and customs of the service. With the financial dimension of the work done, the advocate-client relationship should be designed within the frame of contractility, transparency and the advocacy honor without neglecting the lofty part like law (<http://bavder.com.tr>) (Access Date: 07.10.2014).

Another important issue between the advocate and the client through service process, the basis of the contract relationship is mutual trust. When the client does not trust his advocate and present a look about all important incidents, it will be too difficult for the advocate to provide consultancy and to represent the client in an effective way. For this reason, it is assured to keep the secret with many acts, agreement and the ethical rules (Akt: Günergök, 2003). One of the main issues for offering the Advocacy Service is the relation of mutual trust. Honestly, reliability and clarity are also important factors in the marketing concept.

This issue has an important role in the relation between receiving and offering service.

The relation of the client receiving the service and the advocate undertaking the realization of the service mean ensuring certain conditions within the service marketing. The qualification criterion of the advocates is important with regard to be present in service marketing.

While realizing the service for the client and the criteria of qualification of the advocate related to this, is advocate's fulfilling the job with the client subjective feeling and thinking; for other legal persons and institutions (judge, prosecutor, and law enforcement, etc.) it is advocate's fulfilling precisely transactions without any fault and qualification of the advocate in the legal system (<http://web.e-baro.web.tr>) (Access Date: 22.09.2014).

For this reason, the qualification of the advocate should be done through objective criteria and in the communication of advocate with his client as a priority we need to suppose that the advocate informs for all possibilities in terms of legal issues. Because, in case this assessment won't be done by the advocate, the client will see his advocate responsible for the issues or the results that he's unaware and will set the casual connection as the advocate is incapable. The objectiveness of the relationship between the advocate and the client in service marketing is also important in terms of sustainability (<http://web.e-baro.web.tr>).

If we assess with objective criteria, for an advocate to be capable in his profession, principally we should say that his education be huge and legal knowledge about he contracted for service. Accordingly an advocate should know legal issues best as well as satisfy his client (<http://web.e-baro.web.tr>) (22.11.2014). In connection with the promotion concept inside the marketing mixture, advocate's success in the service field and having enough knowledge and education in service field offered to more easily set up client relations and satisfying clients about service efficiency can be assessed as one of the preconditions.

Grönross (1982) in his study stated how service institutions having direct relations with clients adapted marketing mixture to service marketing and most of the service institutions act according to the theory of service marketing (Özgüven, 2008). Advocates are doing business of having the character of public service for the feature of persons devoting his legislative knowledge and experience to the good of the society in organizing the legal relationships, solving conflicts convenient to law and justice (Akil, 2012). Bar Associations and advocate offices can be regarded as service institutions offering public service, advocates as service presenter.

Asher (1989) in his study measured the client satisfaction and proposed suggestions for using the results as to increase the quality of services offered to the clients by the firms. He accepted client satisfaction as the last step of the product (Özguven, 2008). During the service marketing client satisfaction is one of the factors gaining importance. In the advocate-client relationship process, client's satisfaction from the service is also major outcomes of the process.

Advocacy is a profession that everyone living in the society needs it from time to time. Although an advocate's bureau is not "business firm", producing service is an organization and good managing requires a notion of "management" at the same time. It concerns a lot of fields for being character of social profession (Yenipinar, 2013).

Aim, Scope and Method

The aim of this research is to determine the advocate-advisee relationship between the advocates and the case owners and to find out main factors on advisee's advocate selection. The research area is Turkey focusing on the cities of İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa, Diyarbakır, Mersin and Trabzon. The questionnaire was made by the inspiration of the study (Korkmaz, M, 2012); "Analysis of Meeting the Client Expectation and Satisfaction by Advocate with a Practice", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Vol: 102; p.242-268) that its reliability was proved before. The questionnaire used in the related study adapted to the study, a pre-test has been applied on 150 persons before going into the main search. In the result of the pre-test Cronbach's alpha criteria (0.871) was acquired as the reliability level. This criterion shows us that the questionnaire used in this study is quite reliable.

Questions have been asked to determine the participants' demographic and descriptive characteristics in the first part of the questionnaire, consumer-seller relationship between the advocate-advisee in the second part of the questionnaire. Non-parametric and parametric statistical tests have been applied on the gathered data.

Analysis of the Data:

Descriptive Analysis, Reliability Analysis, Independent sampled T-test, Anova Analysis, Kruskal Wallis Analysis were used within the scope of the analysis. In analyzing the data acquired through the research, PASW 18.0 software package was used. 0.05 importance level has been considered in the relation and difference between the variances.

PRACTICE AND ANALYSIS:**Table 1:** Reliability analysis related to scale

Cronbach's Alpha	Item Number
,918	55

At the end of the reliability analysis, for Alpha=0.918, we can say that 55 items are at very high reliability level.

DEMOGRAPHIC STATISTICS:

7% of the participants of the research are at 18-20 age group, 29% of them at 21-30 age group, 29% of them at 31-40 age group, 24% of them 41-50 age group and 11% of them are over 51 age group.

Table 2. Dispersion related to age variance

Variances	Frequency	Column N	
YOUR AGE	18-20	250	7%
	21-30	1043	29%
	31-40	1037	29%
	41-50	841	24%
	51 above	391	11%

Participants' education levels are, 1% literate, 13% elementary school, 25% lycea, 31% high school, 24% university, 6% post graduate. Participants income rate is; 24% at 500-1000 TL, 24% at 1001-1500 TL, 28% at 1501-2000 TL, 11% at 2001-2500 TL, 3% at 2501-3000 TL, 9% over 3001 TL.

Variances	Frequency	Column %	
YOUR EDUCATION	Literate	50	1%
	Elementary School	465	13%
	Lycea	892	25%
	High School	1091	31%
	University	868	24%
	Post Graduate	196	6%
YOUR INCOME	500-1000	870	24%
	1001-1500	868	24%
	1501-2000	990	28%
	2001-2500	397	11%
	2501-3000	122	3%
	3001+	315	9%

76% of the participants are married, 24% single. 87% live in metropolitan cities, 10% in cities, 1% in counties, 1% in towns.

Table 4. Demographic statistics (marital status, gender, and residential area) related to participants

Variances		Frequency	Column N %
YOUR MARITAL STATUS	Married	2702	76%
	Single	860	24%
YOUR GENDER	Male	2124	60%
	Female	1438	40%
YOUR RESIDENTIAL AREA	Metropolis	3091	87%
	City	372	10%
	County	49	1%
	Town	50	1%

93% of the participants can use computer and internet. The ratio of the ones that searches to find the advocates that they selected is 33%, trusting the advices of his vicinity is 36%, coincidentally ratio 22%, assigned by the Bars Association is 9%. The ones investigating the advocate before the court and related to the case is 66%, not investigating is 34%.

Table 5. Dispersion of participants related to the questions

Items		Frequency	Column N %
DO YOU HAVE COMPUTER LITERACY TO USE İNTERNET	Yes	3320	93%
	No	242	7%
HOW DID YOU REACH YOUR ADVOCATE?	Searching	1187	33%
	Advice of vicinity	1284	36%
	Coincidentally	775	22%
	Assigned by Bar	316	9%
HAVE YOU INVESTIGATED YOUR ADVOCATE BEFORE YOU GIVE HIM THE CASE?	Yes	2358	66%
	No	1204	34%

When we look at the participants' reason to select their advocates, the rates are price 17%, expertise & skill 26%, familiarization & recognizing 10%, approach 18%, advice 29%. The rate of the ones to consult to the same advocate in other problems is 17%. The rate of the ones content with the service they received is 19%.

Table 6. Dispersion of participants related to some questions

Items		Frequency	Column N %
WHAT WAS YOUR REASON TO SELECT AND PREFER YOUR ADVOCATE	Price	620	17%
	Expertise & skill	939	26%
	Familiarization & recognizing	344	10%
	Approach	635	18%
	Advice	1024	29%
WOULD YOU WORK WITH THE SAME ADVOCATE İN ANOTHER PROBLEM OF YOURS?	Yes	608	17%
	No	2954	83%
ARE YOU SATİSFİED WITH THE ADVOCACY SERVICE YOU RECEİVED	Yes	683	19%
	No	2879	81%

66% of the participants have paid the all of the advocacy fee with the power of attorney. 19% too much, 59% enough, 19% too little, 3% have no information about their advocate. 84% will not give a positive reference about their advocate. 83% had no information Exchange with the advocate about the case. 86% were not informed through a frequent communication with the advocate. 86% stated that they had no frequent communication with the advocate in the subjects they are curious about related to the case.

84% stated that his advocate did not meet his personal expectations. 35% of the advocates are female, 65% are male. 65% stated that his advocate's gender had no effect to the result of the case. 83% of their advocate is a freelance advocate. A second advocate as defendant entered to the 79% of their cases. The courts that the lawsuit of the participants determined as 16% Heavy penalty, 17% Criminal court, 26% Court of peace, 12% Commercial court, 15% Civil Law, 1% Peace Law, 6% Trade Court, 1% Consumer Court, 7% Family Court. 77% consider his advocate inefficient. 55% believe if another advocate takes over the lawsuit, the result will be different. 68% lost his confidence in the profession of advocacy. 62% had a lawsuit at another court before.

Table 7. Dispersion of participants related to some questions

Items	Frequency	Column N%
HAVE YOU PAID THE PRICE YOUR ADVOCATE REQUESTED WITH THE ATTORNEY AGREEMENT ?	Yes	2335 66%
	No	1227 34%
HOW MUCH INFORMATION DO YOU HAVE ABOUT YOUR ADVOCATE?	None	100 3%
	Too little	667 19%
	Enough	2110 59%
	Too much	685 19%
WILL YOU GIVE A POSITIVE REFERANS ABOUT YOUR ADVOCATE ?	Yes	561 16%
	No	3001 84%
HAVE YOU MEET WITH YOUR ADVOCATE FREQUENTLY ABOUT YOUR CASE AND AXCHANGED OPINIONS?	Yes	607 17%
	No	2955 83%
WERE YOU INFORMED BY YOUR ADVOCATE FREQUENTLY THE SUBJECTS YOU ARE CURIOUS ABOUT?	Yes	510 14%
	No	3052 86%
HAS YOUR ADVOCATES PERSONAL ATTITUDE MET WITH YOUR PERSONAL EXPECTATIONS?	Yes	560 16%
	No	3002 84%
WHAT IS THE GENDER OF YOUR ADVOCATE?	Female	1233 35%
	Male	2329 65%
DO YOU THINK THAT YOUR ADVOCATE'S GENDER HAD A NEGATIVE OR POSITIVE EFFECT ON THE RESULT OF YOUR CASE?	Yes	1231 35%
	No	2331 65%
IS THE ADVOCATE YOU WORK WITH A FREELANCE ADVOCATE?	Yes	2964 83%
	No	598 17%
HAS ANOTHER ADVOCATE ENTERED TO DEFEND YOUR ONGOING LAWSUIT APART FROM YOUR CURRENT ADVOCATE?	Yes	765 21%
	No	2797 79%
AT WHICH COURT IS YOUR LAWSUIT? WHIS IS YOUR LAWSUIT	Heavy penalty	564 16%
	Criminal court	564 17%
	Court of peace	922 26%
	Commercial court	445 12%
	Civil law	523 15%
	Peace low	50 1%
	Trade Court	199 6%
	Consumer Court	24 1%
	Family Court	241 7%
DO YOU HAVE AN IDEA THAT YOUR ADVOCATE IS INCARAPLE ?	Yes	2735 77%
	No	827 23%
IF ANOTHER ADVOCATE HAD TAKEN OVER THE SAME LAWSUIT,WOULD HE BE MORE SUCCESFUL?	Yes	465 55%
	No	386 45%
HAVE YOU LOST YOUR CONFIDENCE IN ADVOCATES AND ADVOCACY?	Yes	562 68%
	No	265 32%
HAVE YOU HAD A PREVIOUS COURT EXPERIENCE BEFORE IN SIMILAR OR DIFFERENT SUBJECT OF LAWSUITS?	Yes	513 62%
	No	314 38%

FACTOR ANALYSIS:

55 scaled questions have been asked to the respondents' participating the questionnaire in order to evaluate the experience they had during the process between the court and the advocates, and it was asked them to give points. The results acquired evaluated with the factor analysis and 5 different dimensions were discovered. These dimensions will be used in further analysis.

Table 8. Factor analysis

Items	1	2	3	4	5
3- My advocate informed me frequently about the outcome of the case.	0,849				
2- I would work together with the same advocate.	0,846				
17- I informed my advocate for all relevant information about the lawsuit truly and completely.	0,843				
4- I received any kind of support and assistance from my advocate with regard to lawsuit fee and the attorney fee.	0,840				
15- I got any kind of information from my advocate in accordance with my request.	0,838				
29- I respect the advocates and the profession of advocacy.	0,803				
20- I did my best in this lawsuit.	0,800				
10- I could not create a social sharing with my advocate.	-0,769				
30- I am thinking that the profession of advocacy is blessed.	0,763				
16- My advocate did any kind of sacrifice and work with regard to information about the lawsuit and obtaining the documents.	0,726				
9- The reason of not confronting any negative result is my advocate.	-0,717				
8- I never satisfied with my advocate.	-0,681				
5- The lawsuit fee of my advocate was reasonable comparing with the advocates I negotiated.	0,680				
25- There is no unsuccessful advocate. There is a condition of giving less documents and information.	0,632				
31- My advocate did not share the information and secrets belonging to me with a third party.	0,628				
7- My advocate did not ever inform me about the file and the lawsuit.	-0,568				
19- My advocate acted realistically and sincerely to me during the course of lawsuit.	0,489				
1- I'm extremely satisfied with my advocate.	-0,455				
11- I provided any kind of document and information to my advocate related to the lawsuit.	-0,385				
27- My advocate participated in every court session during the course of lawsuit.	-0,338				
42- I don't believe the decision made about me is right.		0,852			
38- The decision made about me was the decision I was expecting. I do not think going to the higher court.		0,832			
41- The decision given about me is right. That's why I believe that the justice appeared whole and complete.		0,825			
40- I have full confidence in the Turkish Courts.		0,805			
39- The decision of the court was the one I was expecting.		0,771			
45- I had a negative result like this because of my advocate did not defend the lawsuit going on about me completely and as expected.		0,758			
22- I'm thinking that the advocates should work in the subjects and the lawsuits that they are expert.		0,696			
14- My advocate performed the relations with the court whole and complete.		0,692			
37- The related court explained the most right decision considering the proposals and opinions of my advocate.		0,683			
44- My advocate thinks that the decision will be changed at the higher court. Because he expresses his idea that the decision was not taken through a whole and complete research.		0,633			
26- I hid the truth that my advocate should know.		0,505			
55- The decision has been given at the end of a whole and complete research.		0,427			
34- I am thinking that the advocate advisee relation rests on mutual trust.		0,416			
35- I will never tell my advocate the secrets I hid about the subject of the lawsuit. Because I don't trust him.		0,348			
51- The main aim of the advocates is to gain Money and benefit.			0,755		
50- My advocate defended me without having enough knowledge through research about the lawsuit and for this reason the court reached a negative decision.			0,730		
54- I faced a negation I did not know the reason. Because in the beginning of the lawsuit my advocate had informed me that I would get a more positive result.			0,697		
48- Advocates gaining expertise in a field and subject would satisfy the court enough and the court would have a more true decision.			0,670		
52- The profession of advocacy is a kind of exploitation in materialized sense.			0,653		

Table 8. Factor analysis

46- My advocate could not persuade the court enough and defend me with the knowledge, document and evidences at him.	0,651
47- The main reason why my advocate could not defend me is he is incapable about my lawsuit and inexperienced.	0,638
53- Had I paid more attorney fee to my advocate, the result would be for my favor.	0,558
12- I did completely every task and responsibility that my advocate demanded from me.	0,780
21- I had all my expectation through the lawsuit and the course of the case.	0,778
18- I am thinking that my advocate has enough knowledge and expertise about the lawsuit.	0,766
33- I share any kind of my secrets and the truth I hide.	0,738
23- Expertise fields should be set up in Advocacy about different lawsuits.	0,734
24- I think that the advocates paid enough time and interest for the lawsuit he has undertaken.	0,696
13- My advocate acted like a businessman.	0,676
32- I believe the importance of secrecy in the profession of advocacy.	0,398
36- The lawsuit ongoing about me ended in a faster and untroubled process.	-0,301
6- My advocate demanded too much lawsuit fee from me.	0,564
43- My advocate claims that the decision taken by the court is not right.	-0,521
49- My advocate could not reply well and completely to the questions he was asked by the court.	0,416
28- My advocate dealt with the lawsuit enough and did best for me.	-0,382

Table 9. Factors and query groups

Query groups (variances)	Factor Name
Maintaining an effective communication and sharing with the advocate	Factor 1
The decision taken was just	Factor 2
Trust to Advocacy	Factor 3
Maintaining the support needed during the course of the case	Factor 4
Effectiveness of an Advocate	Factor 5

H1: No difference is seen in the factors related to the age groups.

When the factors related to the age groups reviewed, it is seen that all Asymp. Sig values related with questions are smaller than 0.005. Because of this reason the basic hypothesizes related with these questions will be rejected. Difference is seen at factors according to age group. Sharing information with advocates, thinking that the court decision is fair, reliance on advocacy, providing required support during the lawsuit and reliance on advocate’s effectiveness show difference at specific ages when it is compared with other ages.

TABLE 10. Analysis of relation between the factors related to the age variance

	FACTOR1	FACTOR2	FACTOR3	FACTOR4	FACTOR5
ChiSquare	108,027	156,071	195,248	104,448	198,051
df	4	4	4	4	4
Asymp. Sig.	,000	,000	,000	,000	,000

H2: No difference is seen in the factors related to the education.

When the factors related to education reviewed, it is seen that all Asymp. Sig values related with questions are smaller than 0.005. Because of this reason the basic hypothesizes related with these questions will be rejected. Difference is seen at factors according to education. Sharing information with advocates, thinking that the court decision is fair, reliance on advocacy, providing required support during the lawsuit and reliance on advocate’s effectiveness show difference at specific education levels when it is compared with other education ages.

TABLE 11. Analysis of relation between the factors related to the Education variance (Anova)

	FACTOR1	FACTOR2	FACTOR3	FACTOR4	FACTOR5
ChiSquare	323,203	95,247	69,799	332,795	122,237
df	5	5	5	5	5
Asymp. Sig.	,000	,000	,000	,000	,000

H3: No difference is seen in the factors related to the income.

When the factors related to education reviewed, it is seen that all Asymp. Sig values related with questions are smaller than 0.005. Because of this reason the basic hypothesizes related with these questions will be rejected Difference is seen at factors according to education. Sharing information with advocates, thinking that the court decision is fair, reliance on advocacy, providing required support during the lawsuit and reliance on advocate's effectiveness show difference at specific education levels when it is compared with other education ages.

TABLE 12. Analysis of relation between the factors related to the state of income variance (Anova)

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
FACTOR1	BetweenGroups	173,635	5	34,727	36,456	,000
	Within Groups	3387,365	3556	,953		
	Total	3561,000	3561			
FACTOR2	BetweenGroups	101,744	5	20,349	20,918	,000
	Within Groups	3459,256	3556	,973		
	Total	3561,000	3561			
FACTÖR3	BetweenGroups	204,286	5	40,857	43,283	,000
	Within Groups	3356,714	3556	,944		
	Total	3561,000	3561			
FACTÖR4	BetweenGroups	364,380	5	72,876	81,069	,000
	Within Groups	3196,620	3556	,899		
	Total	3561,000	3561			
FACTÖR5	BetweenGroups	195,709	5	39,142	41,360	,000
	Within Groups	3365,291	3556	,946		
	Total	3561,000	3561			

H4: No difference is seen in the factors related to the gender.

When the factors related to gender reviewed, it is seen that all Asymp. Sig values related with 1, 2 and 4th factors are smaller than 0.005. Because of this reason the basic hypothesizes related with these questions will be rejected. Difference is seen at 1, 2 and 4th factors according to gender. Sharing information with advocates, thinking that the court decision is fair, reliance on advocacy, providing required support during the lawsuit show difference at males when it is compared with females.

TABLE 13. Analysis of relation between the factors related to the Gender variance (Anova)

TABLE 13. Analysis of relation between the factors related to the Gender variance (Anova).

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
FACTOR1	BetweenGroups	180,675	1	180,675	190,278	,000
	Within Groups	3380,325	3560	,950		
	Total	3561,000	3561			
FACTOR2	BetweenGroups	33,106	1	33,106	33,407	,000
	Within Groups	3527,894	3560	,991		
	Total	3561,000	3561			
FACTOR3	BetweenGroups	11,271	1	11,271	11,304	,100
	Within Groups	3549,729	3560	,997		
	Total	3561,000	3561			
FACTOR4	BetweenGroups	52,954	1	52,954	53,738	,000
	Within Groups	3508,046	3560	,985		
	Total	3561,000	3561			
FACTOR5	BetweenGroups	7,923	1	7,923	7,938	,060
	Within Groups	3553,077	3560	,998		
	Total	3561,000	3561			

H5: No difference is seen related to the service satisfaction from the advocacy received.

When the analysis reviewed, there is a meaningful difference related to the analysis of 1, 2, 3 and 5th factors. The received advocacy service is a factor, which is effective over providing effective communication with advocate, reliance on the court decision that it is fair, reliance on advocacy in general and advocate’s effectiveness.

TABLE 14. Analysis of relation between the factors related to the Service Satisfaction variance (Anova)

		Levene's Test for Equality of Variances		T-Test for Equality of Means							
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference		95% Confidence Interval of the Difference	
		Lower	Upper	Lower	Upper	Lower	Upper	Lower	Upper	Lower	Upper
FACTOR 1	Equal variances assumed	888,275	,000	[-57,341	3560	,000	1,75988600	,03069171	1,82006110	1,69971091	
	Equal variances not assumed			[36,806	745,814	,000	1,75988600	,04781522	1,85375444	1,66601757	
FACTOR 2	Equal variances assumed	,454	,501	[-25,070	3560	,000	,98385343	,03924385	1,06079612	,90691075	
	Equal variances not assumed			[-25,834	1068,028	,000	,98385343	,03808321	1,05857983	,90912704	
FACTOR3	Equal variances assumed	12,608	,000	5,172	3560	,000	,21935594	,04240831	,13620892	,30250297	
	Equal variances not assumed			4,747	941,431	,000	,21935594	,04621041	,12866862	,31004327	
FACTOR 4	Equal variances assumed	743,327	,000	[1,801	3560	,072	,07663067	,04254798	,16005155	,00679021	
	Equal variances not assumed			[1,187	754,452	,236	,07663067	,06457632	,20340131	,05013997	
FACTOR 5	Equal variances assumed	42,700	,000	[5,583	3560	,000	,23660868	,04238225	,31970461	,15351275	
	Equal variances not assumed			[4,829	893,229	,000	,23660868	,04900065	,33277850	,14043886	

H6: No meaningful difference happens to cause in the factors related to the communication with the advocate.

When the analysis reviewed, analysis results for the factors 1, 2, 3 and 5, Sig value been seen lower than 0.05. When communication with advocate is increased, thinking that more effective communication with advocate is provided, reliance on the court decision that it is fair, reliance on advocacy profession and advocate’s effectiveness on the lawsuit differs.

		Levene's Test for Equality of Variances		T-test for Equality of Means							
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference		
		Lower	Upper	Lower	Upper	Lower	Upper	Lower	Upper	Lower	
FACTOR1	Equal variances assumed	444,770	,000	33,806	3560	,000	1,31089762	,03877760	1,38692617	1,23486907	
	Equal variances not assumed			24,732	700,974	,000	1,31089762	,05300427	1,41496377	1,20683147	
FACTOR2	Equal variances assumed	,050	,822	19,356	3560	,000	,82058251	,04239421	,90370189	,73746313	
	Equal variances not assumed			20,906	948,405	,000	,82058251	,03925161	,89761255	,74355247	
FACTOR3	Equal variances assumed	133,276	,000	3,649	3560	,000	,16230976	,04448611	,24953058	,07508894	
	Equal variances not assumed			3,041	754,377	,002	,16230976	,05336761	,26707644	,05754307	
FACTOR4	Equal variances assumed	268,261	,000	1,805	3560	,421	,03586205	,04456515	,12323785	,05151374	
	Equal variances not assumed			1,547	678,233	,585	,03586205	,06555939	,16458581	,09286171	
FACTOR5	Equal variances assumed	176,210	,000	18,972	3560	,000	,80581232	,04247372	,88908759	,72253705	
	Equal variances not assumed			14,872	726,807	,000	,80581232	,05418457	,91218926	,69943537	

H7: No meaningful difference happens to cause in the factors related to the Gender of the Advocate.

When the analysis reviewed, it is seen that all Asymp. Sig values related with 1, 2, 3 and 4th factors are smaller than 0.005. Advocate’s being male or female is an effective factor over thinking that more effective communication with advocate is provided, reliance on the court decision that it is fair, reliance on advocacy profession and providing required support during the lawsuit.

TABLE 15. Analysis of relation between the factors related to the Gender of the Advocate variance (T-test)

TABLE 15. Analysis of relation between the factors related to the Gender of the Advocate variance (T-test)

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
FACTOR1	Between Groups	23,963	1	23,963	24,118	,000
	Within Groups	3537,037	3560	,994		
	Total	3561,000	3561			
FACTOR2	Between Groups	54,270	1	54,270	55,094	,000
	Within Groups	3506,730	3560	,985		
	Total	3561,000	3561			
FACTOR3	Between Groups	16,591	1	16,591	16,664	,000
	Within Groups	3544,409	3560	,996		
	Total	3561,000	3561			
FACTOR4	Between Groups	27,188	1	27,188	27,389	,000
	Within Groups	3533,812	3560	,993		
	Total	3561,000	3561			
FACTOR5	Between Groups	1,299	1	1,299	1,299	,255
	Within Groups	3559,701	3560	1,000		
	Total	3561,000	3561			

H8: No meaningful difference happens to cause in the factors related to the Case Type.

When the relation between the lawsuit type and the factors reviewed, it was found that the type of lawsuit, thereby the advocacy specialization area is a factor, which is effective over all other factors. The factors of thinking that more effective communication with advocate is provided, reliance on the court decision that it is fair, reliance on advocacy profession, providing required support during lawsuit and advocate’s effectiveness on the lawsuit differs according to the type of lawsuit.

TABLE 15. Analysis of relation between the factors related to the Case Type variance. (Anova)

	FACTOR1	FACTOR2	FACTOR3	FACTOR4	FACTOR5
ChiSquare	473,560	742,870	522,596	227,594	202,777
Df	8	8	8	8	8
Asymp. Sig.	,000	,000	,000	,000	,000

CONCLUSION AND ASSESSMENT

The effectiveness of advocates and satisfaction of clients during lawsuit were analyzed in this study. According to the results obtained from the study, however a great majority of the clients state that they have familiarized sufficiently with their advocates, they didn’t satisfy with the service they have received and they will not recommend their advocate to their environment. The clients stated that they have not been informed through being got in contact continuously; thereby their advocates became very poor regarding the satisfaction of their personal expectations. They expressed that most of the trial lawyers are male, but the gender of the advocate is not a factor that may affect the course of lawsuit.

The lawsuits of most of the participants are being pended at peace court of criminal jurisdiction and a second advocate has not accepted their lawsuit as defendant. Most of them assume their advocate as inadequate and they think if any other advocate would deal with their the lawsuit, the case result may be different and they stated that they lost confidence in advocacy profession.

The factor of maintaining communication and sharing with the advocate differentiates to the age, education, income, gender, satisfaction from the advocacy service received, communication with the advocate, gender of the advocate and the case type.

The trust that the decision made is just differentiates to the age, education, income, satisfaction from the advocacy service received, communication with the advocate, gender of the advocate and the case type.

Trust to the Advocacy differentiates to the age, education, income, satisfaction from the advocacy service received, communication with the advocate, gender of the advocate and the case type.

Maintaining the required support in the course of the case differentiates to the age, education, income, gender, gender of the advocate and the case type.

Efficiency of the Advocate differentiates to the age, education, income, satisfaction from the advocacy service received, communication with the advocate, gender of the advocate and the case type.

Majority of the participants are the people between the ages of 21-40, with high school education, married, male and living in the metropolitan cities.

REFERENCES

1. Akdoğan, C. (2011). Hizmet pazarlamasında kalite anlayışı: Servqual ve servperf kalite modellerinin karşılaştırılmasına yönelik bir uygulama, Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 1.
2. Akil, C. (2012). Türkiye Barolar Birliği Disiplin Kurulu Kararları Işığında Avukatın Görevini Özenle Yerine Getirme Yükümlülüğü, Hacettepe Hukuk Fak. Derg., 2(1): 11-26
3. Asher, M. (1989). Measuring customer satisfaction, The TQM magazine, Vol.1, Issue. 2.
4. Biçer, D. (2007). Toplam Kalite Yönetimi Çerçevesinde Hizmet Pazarlaması ve Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas, s.46.
5. Gronross, C. (1982). An applied service marketing theory, European Journal of Marketing
6. İslamoğlu A. H. (2000). Pazarlama Yönetimi, Beta Basım Yayınevi, İstanbul, s. 325-327.

7. Özgüven, N. (2008). Hizmet pazarlamasında müşteri memnuniyeti ve ulaştırma sektörü üzerinde bir uygulama, ege akademik bakış, 8(2): 651-682.
8. Sayım, F., ve Aydın, V. (2011). Hizmet sektörü özellikleri ve sistematik olmayan risklerin sektör menkul Kıymetleri ile etkileşimine dair teorik bir çalışma, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi, sayı,29, s. 246.
9. Tarcan, E. (2001). Hizmet yönetiminde kalite ve müşteri tatmini ölçümü, İstanbul Üniversitesi yayınları, İstanbul.
10. Yenipınar, F. (2013). Hukuki Ve Sosyal Perspektifte Avukatlık Kariyeri Gaziantep Örneği, Yüksek lisans tezi, Gaziantep üniversitesi, sosyal bilimler enstitüsü, s. 13.
11. <http://mygtakca.blogcu.com/avukatin-haklari-ve-yukumlulukleri/13285377/>(Erişim Tarihi : 12.02.2014)
12. <http://www.karamanbarosu.org.tr/Print.aspx?ID=15177&Tip=Duyuru/> Erişim Tarihi:11.12.2014)
13. http://www.selulozis.org.tr/isci_recep_html/2005/04_piyasa_ve_avk.html
14. <http://bavder.com.tr/?p=makaleOku&id=104>(Erişim Tarihi:7.11.214)
15. Günergök, Ö. (2003). Avukatın sır saklama yükümlülüğü, AÜEHFD, Cilt. 7, Sayı.1-2, s. 655.
16. <http://web.ebaro.web.tr/uploads/55/AVUKATLIKTA%20GELECEK%9E%4%B0N%20UZMANI%20PROJES%4%B0/akup2donemtez.pdf>(Erişim Tarihi: 22.08.2014)
17. <http://mygtakca.blogcu.com/>(Erişim Tarihi:15.12.2014)
18. <http://www.karamanbarosu.org.tr/> (Erişim Tarihi:11.12.2014)
19. <http://bavder.com.tr/> (Erişim Tarihi: 7.11.2014)

N.A.TEFFİ'NİN «PİŞMANLIK DUYAN KADER» HİKÂYESİNDEKİ TOPLUMSAL CİNSİYET TİPLEMESİ

Larisa Zakharova Yeter*

ÖZET

Bu makalede, bir kadın yazarın kadınlar hakkında yazdığı edebi eserindeki toplumsal dişil tipler incelenmektedir. Araştırma, N.A.Teffi'nin «Pişmanlık Duyan Kader» hikâyesindeki kahramanların (aktris ve oyun yazarı) konuşmasını, iletişim stratejisini ve sözsüz göstergelerini içermektedir. Bu çalışmada, N.A.Teffi'nin tasvir ettiği imgeler, faaliyet alanı, mesleği ve yaş faktörleri dikkate alınarak Rus Edebiyatındaki 19. yy sonu - 20 yy başı erkek yazarların mizah hikâyelerinde yer alan kadın karakterler ile karşılaştırılmıştır. «Pişmanlık Duyan Kader» hikâyesinde geleneksel «eril» dünya bakışı açısından, toplumsal cinsiyet «dişil» temsilcisinin metinde geçen aktris olduğu sonucuna ulaşılmıştır. N.A.Teffi, güçlü, başarılı, mantıklı düşünebilen ve aynı zamanda duygusal olan, güncel bir kadın (oyun yazarı) tasvir etmektedir.

Anahtar sözcükler: cinsiyet, dişil, eril, imge, sosyal rolü.

ABSTRACT

This article is an analysis of gender's typical characteristics in Nadia Teffi's literary work about women. The paper examines the dialogues, communicative strategies and nonverbal behavior of the actress and the playwright, two characters in the short story "Repentant Destiny". On the basis of elements such as field of activity, profession and age described by Teffi, her images were compared with those by male authors' works on the same subject around the end of the 19th and the beginning of the 20th century. This paper reveals that from the traditional male point of view the actress in "Repentant Destiny" represents characteristics of the female gender. However, N.A.Teffi, without exaggeration, shows the playwright as a successful and strong woman who represents a new breed of women capable of thinking and acting logically without losing sight of her femininity.

Key words: gender, femaleness, masculinity, image, social role.

Giriş

Bir şahsın diline ve dünya bakışını yansıtan metinlerine bilimsel ilgi, 20. yüzyıl ortalarından itibaren görülmektedir. Bu tür incelemeler toplumbilim araştırmalarına dayandırılmakta ve şahıs gelişimine etki eden faktörlere önem verilmektedir (Krisin, 1977: 43). Bahsedilen faktörlerin arasında toplumsal cinsiyete, başka bir deyişle herhangi bir şahsın cinsiyetine ait olma hususunun ötesinde, psikolojik özelliklerine önem verilmektedir. Sosyologlar, psikologlar ve dilbilimciler, bir kişinin hareketlerinin ve sözel davranışının o anki sosyal rolüne ilişkin olduğunu tespit etmiştir. Bir anne, eş ya da kız evlat olmanın yansira bir meslekte başarılı olmak, her şeye kadın gözüyle bakmak, bu makalenin konusu olan «dişil» dünya görünüşe yansımaktadır. Makalemizin amacı, bir kadın tarafından kadınlar hakkında yazılan edebi bir metinde, toplumsal cinsiyet tiplerini araştırmak ve bir kadın yazarın dünyaya olan bakışını ortaya çıkartmaktır. N.A. Teffi'nin «Pişmanlık Duyan Kader» öyküsündeki toplumsal cinsiyet tiplene inceleme, edebi metnin toplumsal cinsiyet, sosyal ve biçem (stilistik) özelliklerini betimleme ve karşılaştırma yöntemleri kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bağlamsal çözümleme öykünün karakterlerinin sözlü ve sözsüz iletişim taktiklerini incelememize imkân tanımaktadır. Anlamsal-bilişsel yöntem ise dil birimlerinin anlamı ile bir kişiliğin dünyaya bakışı arasındaki ilişkiyi kurmamıza yardımcı olmaktadır.

Araştırma

T.B. Ryabova'nın fikrine katılarak «toplumsal cinsiyet tiplenesini», duygu, değerlendirme nitelikli olan ve bir toplumun kabul ettiği erillik ve dişillik imgeleri (Ryabova, 2003: 121) olarak tanımlamaktayız. Erillik ve dişillik özellikleri bir kültürün toplumda cinsiyetlere yüklenen rollerini ifade eder. Araştırmalara göre, Rus kültüründe hırs, baskınlık, özgüven, saldırganlık, mantıksal düşünme ve liderlik özellikleri erillik toplumsal cinsiyet tiplenesine uygundur (Vitlitskaya, 2005: 7). Bunun yansira geleneksel Rus erkeğinin baskın olduğu toplumda; merhamet, sevgi, kaygı, endişe, düşük öz güven ve duygusallık gibi nitelikler dişil sayılmaktadır. Bu özellikler, N.M.Karamzin'in «Bednaya Liza»'sıdan başlayarak ve A.P. Çehov'un «Duşçeka»'sına kadar Rus klasik edebiyatının kadın kahramanlarında da görülür. Güçlü kadın imgesi (örneğin, İ.S. Turgenev'in «Babalar ve Oğullar» romanındaki Odintsova, L.N. Tolstoy'un romanındaki Anna Karenina, F.M.Dostoyevskiy'nin «Budala» romanındaki Nastasya Filippovna karakterleri gibi) 19. yüzyıl ortasında Rus erkek yazarlarının eserlerinde ortaya çıkmaktadır. Fakat bu iradeli kadın imgeleri, erkek sevgisine ihtiyaç duyma ve hayat amacı bir erkeğe odaklanma olarak gösterilmektedir (Samorukova, 2006: 203). Anlaşılan, «eril» Edebiyatta, kendi yarattığı dünya düzeni içerisinde kadın imgelerini «yabancı» bakış açısından değerlendirilmekteydi.

19.yüzyılın ortasından itibaren erkek dünyasından farklı olarak «dişil» dünyasına kapı açan kadın yazarlar ortaya çıkmaya başladı. Az bilinen «dişil» edebiyatın temsilcileri (Y.P. Rastopçina, N.A. Durova, A.V. Zrajevskaya vs.), duygularını gizlemeden; sevmeye hakkı ile toplumda ve ailede yerini belirtme gibi konuları eserlerinde kaleme almıştır. Fakat 19. yüzyıl sonuna doğru, kadın özgürlüğü hareketiyle çeşitli örgütler ortaya çıkmış ve ekonomik bağımsızlık sayesinde Rus kadınlar toplumunda yeni bir rol kazanmıştır. Böylece, geleneksel «dişil» aşk ve aile konularının çerçevesini aşan birçok kadın yazarın dönemi başlamıştır. Bu sırada Rus okurların yeni tanıdığı N.A. Teffi, mükemmel mizah eserleriyle ortaya çıktı. Asıl adı Nadejda Aleksandrovna Lohvinskaya olan yazar, Teffi lakabını kullanmış, kısa hikâye, şiir ve oyunlarıyla döneminin en popüler yazarlarından olmuştur. Teffi, yazarlığın başından itibaren Rus aristokrasisinde Bolşevikler dâhil bütün Rus toplumunda ün kazanmıştır. Onun eserleri, 1917 Sosyalist Devrim'inden önceki güncel «Satirikon» dergisinde, «Birjeviye Novosti» ve «Russkoye Slovo» gazetelerinde yayınlanmıştır.

1917 Sosyalist Devrim'inden sonra dergiler kapatıldığında N.A. Teffi edebi etkinlikleriyle Kiev'e ve Odesa'ya gitmişti, ardından iç savaş başladığında yurt dışına çıkmıştır. Teffi, I. Şmelyov, V. Zaytsev, I. Bunin gibi Rus yazarları, uzun süre Rusya'ya geri dönmenin hayalini kurmuş; fakat bunu başaramamıştır. Rusya'da olduğu gibi yurt dışında da N.A. Teffi'nin ünü diğer Rus yazarların üstündeydi. Paris'te de birkaç eseri yayımlandı.

Kısa hikâyelerinde, insan hayatından en güncel ve eleştiriye değer şeyleri mizah yoluyla yansıtan Teffi, A.P. Çehov'un edebi takipçisiydi. Fikrimize göre, Teffi'nin yazar olarak değeri anlatım tarzındaki karakterlerin psikolojisini ve bir insanın iç dünyasını incelemesidir. Kaleme aldığı hikâyelerinin gündelik konulardan oluşması çağdaş okurların dikkatini çekmiştir. N.A. Teffi'nin hayatı, Rusya ve dünya tarihinin kritik noktalarına denk gelmiş ve bu dönemin özellikle insan zihniyetindeki değişimleri eserlerine yansımıştır. Henüz ilk oyunu olan «Dişil Sorunu» oyununda N.A. Teffi, bir toplumdaki kadın rolü ve bu rolünü değiştirme eğilimi gibi konuları kaleme almıştır. Bu konu, birçok eserinde farklı bakış açısından görülmektedir.

Toplumsal cinsiyet tip konusu ise en kapsamlı şekilde N.A. Teffi'nin «Mizah Hikâyeler» kitabında yayınlanan «Pişmanlık Duyan Kader» hikâyesinde tasvir edilmiştir. Yaratıcı meslek temsilcileri olan iki kadın arasındaki diyalog bu hikâyenin içeriğini oluşturmaktadır. Bu iki kadının (oyun yazarın ve aktrisin) dünya görüşleri ve oyunlardaki karakterlerin kaderlerine yaklaşımı farklıdır. N.A. Teffi, «Pişmanlık Duyan Kader» isimli hikâyesinin en başından itibaren bir meslek alandaki kadın kahramanı betimleyerek sadece onun bir anne, eş ya da ev hanımı olduğu «eril» klişeyi yıkmaktadır.

Bundan dolayı oyun yazarı, kahramanlarını meslek ortamında buluşturmuştur. Böylece, incelediğimiz hikâyede aktris ve oyun yazarı farklı sosyal rolü olan iki tür kadını okurun karşısına çıkarır. Üstelik genç aktris, kahramanlara acımasız davranışlarından dolayı oyun yazarını suçlar. Bir de aktris, oyunların olay akışını kendi içindeki «dişil» dünyaya göre iyimser bir şekilde değiştirip, oyun yazarını ikna etmeği başarır.

N.A. Teffi'nin kadın bilincinde üretilmiş aktris imgesi, «gencecik ve heyecanlı» (molodenkaya, vzvolnovannaya) (Teffi, 2000: 82) gibi duygu içeren sözcükler kullanılarak tanımlanır. «Gencecik» (molodenkaya) sözcüğü hem konuşma diline aitliğini gösteren küçültme-sevimlilik anlamı olan soneki, hem de 'çok genç' anlamında ince ayrımı içermektedir. Bu tür sıfatlara, üstün derece erkek dünyasında geleneksel «dişil» tipiyle uyum sağlayan, yani genellikle zekâsı pek gelişmemiş, ve erkeklerin dikkatini çeken genç kızlar ve kadınların tasviri için A.P. Çehov, A.F. Averçenko gibi erkek yazarların eserlerinde rastlanmaktadır. Örneğin, A.F. Averçenko'nun «Ninacık» (Ninoçka) hikâyesinin ana kahraman betimlemesinde küçültme-sevimlilik anlamına sahip olan sonekli sözcükler vardır: «güzel tonton» (polnenkaya), «gözlerinde ... mavi ışıklı güzel kıvılcımlar görünürdü» (v glazah ... probegali iskorki golubogo sveta), «dirseğinde gamzesi olan Ninacık'ın kolu» (Ninoçkina ruka s yamoçkoy na lokte) (Averçenko, 2010: 45) (Çeviri L. Zakharova Yeter).

A.P. Çehov'un eserlerinde, bu incelediğimiz tür soneki olan özel isimler aynı amaçla kullanılır. «Yüzüne yansıyan düşünme yetisi hariç bütün iyi nitelikleri sahip olan Gelin Daşacık öfkeleniyor ve diyor: «Onlar [Daşacık'ın nişanlısı] eğitimini göstermek istiyor ve her zaman anlamadığım şeylerden bahsediyorlar» (Nevesta Daşenka, u kotoroy na litse napisanı vse dobrodeteli, krome odnoy – sposobnosti mislit, vsphihivayet i govorit: «Oni [yeyo jeni] hoçut svoyu obrazovannost pokazat i vsegda govoryat o neponyatnom») (Çehov, 2011: 18) (Çeviri L. Zakharova Yeter). Böylece, 20. yüzyılın başında yazarların belirttiğimiz amaç doğrultusunda özel şahsi sonekleri olan sözcüklerin, erkek gözüyle belli bir tür kadın tasvirinde kullanımı alışagelmıştır. Ayrıca, Çarlık Rusyasında aktris mesleği oturmuş bir toplumsal cinsiyet tiplmesi çerçevesinde algılanırdı. Başka bir deyişle, aktris olan kadınlar, ciddiyetsiz, hafif, normal hayatta bile rol yapan ve yapmacık duyguları sergileyenler olarak düşünülürdü.

«Pişmanlık Duyan Kader» hikâyesinde aktrisin konuşması «dişil» tipine uygun olarak duygu dolu ve doğaldır. Ruhu, oyun kahramanlarına karşı doludur. Bundan dolayı aktrisin konuşmasında, tamamen acıma hisleri ya da kesin kinama ifade eden sözler bulunmaktadır: «Oyununuzdaki kızıl saçlı delikanlı... Ancak o iyi bir insan.

BEYKENT ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER DERGİSİ

N.A.TEFFİ'NİN «PİŞMANLIK DUYAN KADER» HİKÂYESİNDEKİ
TOPLUMSAL CİNSİYET TİPLEMESİ, Larisa Zakharova Yeter

Volume 7 (2) 2014, 54-62

Hatta sevimli bile sayılır. Ama siz, bu iğrenç kumarbazın onu soyup soğana çevirmesine müsaade ettiniz.» (etogo rijego molodogo çeloveka v vaşey pyese, ... on ne zloy, on daje oçen mily, a vı pozvolili etomu protivnomu kartyojniku obobrat yego do nitki), «zavallı, saf adamı» (bednogo, doverçivogo çeloveka) (Teffi, 2000: 83). Aktrisin düşünceleri, genç olduğundan tartışılmaz; kesindir. O, oyunların kahramanlarına iyi ya da kötü sıfatlar yükler. Onların zayıflıklarını ve başarısızlıklarını yaşam koşullarına bağlar.

«Pişmanlık Duyan Kader» hikâyesindeki aktris imgesini toplumsal cinsiyet «dişil» tipi olarak yorumlamaktayız. Bunun kanıtı, aktrisin muhatap olduğu kişiyi ikna etmek için duygu ve değerlendirme içeren sözcüklere başvurmasıdır. Aktrisin düşüncesine göre, oyun yazarı da kadınlara özgü anlayışını gösterebilir. Bu yüzden aktrisin ikna taktiğinde Oyun Yazarında acıma hissi uyandırma isteği bulunmaktadır. Bu amaçla kullanılan dil birimleri şunlardır: 1) hareketin derecesini gösteren zarfların tekrarlanması («Ona hiç mi hiç acımıyorsunuz?» (Neujeli vam niçut-niçut ne jal yego?)); 2) Olumsuz değerlendirme olan sıfatlar («...sizin bu kadar katı birisi olduğunuzu hiç düşünmemiştim» (Ya nikogda ne dumala, çto vı takaya jestokaya)); 3) umutsuzluk ve can sıkıntısı hisleri ifade eden «Tanrım!» ünlemi («Aman Tanrım! Ne yaparım ben!» (Gospodi, kak je mne bıť?)) (Uşakov, 2000: 501). Ayrıca, duygulara başvurabilmek amacıyla N.A. Teffi, doğa, insan, hayvan vs. durumları ifade eden ve yüklem görevi gören zarfları ustalıkla kullanır. Bunların örnekleri şunlardır: 1) Sonunda O harfi olan ve yüklem görevi gören zarflar («Gözlerinizin önünde savunmasız birinin incitilmesinden hiç mi rahatsız değilsiniz?» (Neujeli vam ne bolno, kogda u vas na glazah obijayut bezzaşıtnogo?), «Ne kadar korkunç olduğunu bir düşünün!» (Podumayte, kak eto ujasno!)); 2) Rus Dilbiliminde (Valgina, Rozental, 2002: 317) isimden türetilmiş ve olasılık anlamına sahip olan yüklem görevi gören zarflar («Ona hiç mi acımıyorsunuz?» (Neujeli vam ne jal yego!)), «Demek ki acımıyorsunuz!» (Znaçit, vam ne jal), «Dehşet verici, dehşet! Adam mahvolacak!» (Ujas! Ujas! Pogibnet çelovek)). Rus kültüründe erkek ağzında bu tür sözcükler duyulursa tuhaf karşılanır. Çünkü erkek adam birini ikna etmek için acıma hissi uyandırmak isterse, ona pısırik (tryapka) denir. Bunun örneği A.P. Çehov'un «Ninacık» (Ninoçka) hikâyesinde bulunur. Burada aldatılan koca, kendisini karısıyla barıştırmak isteyen eşinin sevgilisine şöyle diyor: «Onu ziyaret edin, yalvarırım» (Ya umolyayu vas, syezdite k ney), «Çok acı çekiyorum, canım benim! Bu durum bir gün daha devam ederse dayanamam. Yanına gidin, kuzucuğum!» (Ya stradayu, moy dorogoy! Yesli eta istoriya prodoljitsya yeşo den, to ya ne vinesu. Syezdite, golubçik.) (Çeviri L. Zakharova Yeter).

Aktrisin ikna stratejisi genellikle zayıf, çekingenliği ise hikâyenin başından itibaren bellidir. Teffi, genç aktrisin bu konuşma özelliklerinin altını çizebilmek için onun söylediği ilk cümlede zıt anlamlı sözcükleri bir araya getirmiştir: «Sizden küçük bir ricam olacak. Aslında çok çok büyük bir ricam var» (U menya k vam malenkaya prosba. Oçen, oçen bolşaya prosba). Bunun dışında, aynı amaçla tamamlanmış cümleler kullanmıştır: «Affedersiniz ... bu oyunun yazarı siz misiniz?» (Prostitute, pojaluysta, ... ved vı avtor etoy pyeski?), «Lütfen beni yanlış anlamayın...» (Pojaluysta, ne dumayte, çto ya ...).

Teffi'nin tasvir etmeye çalıştığı tipik «dişil» aktris imgesi, bu kahramanın hikâyenin başındaki sözsüz davranış ve hareketleri ile de sağlanmaktadır. Yazarın açıklama kısmında yer alan karışık duyguların sergilenmesi bölümü aktrisin çekingenliğini ifade eder: «Ne güler gibiydi ne de hıçkırıldı.» (Ne to zasmeyalas, ne to zaplakala). Heyecanını gösteren «mendilin köşesini ısırıldı» (pokusala konçik nosovogo platka) biçimindeki tekrarlanan hareketi «dişil» olarak yorumlamaktayız. Çünkü Rus kültüründe bu hareketi yapan heyecanlı erkeği tasavvur etmek bile mümkün olmaz.

«Gözlerini yere dikerek sitemli bir şekilde sordu...» (i opustiv glaza, sprosila s tihim upryokom...) ifadesinde çekingenlik hareketi aktrisin «dişil» olduğu izlenimini vermektedir. Oyun kahramanlarına acımasız davranmaktan pişmanlık duyan oyun yazarına aktrisin hitapları, onun «dişil» davranışının etkili sözlü kanıtıdır: «Canım benim!» (Dorogaya moya!), «Tatlım! Tatlım! Ne kadar da mükemmel-siniz!» (Milaya! Milaya! Kakaya vı çudnaya!), «Canım!» (Dorogaya). Sevdiği kadına hariç Rus erkeklerinin hanımlara «tatlım» hitabı saf «dişil» sözcüğü, yani bu sözcüğün sadece kadınlar tarafından kullanıldığı nitelenebilir. Bunun örneğini A.P. Çehov'un «Nişanlım» hikâyesinde görmekteyiz: «Canım, tatlım benim, güzelim, [Andrey Andreyeviç nişanlısının] kulağına mırıldıyordu» (Çehov, 1988: 41) (Çeviri L. Zakharova Yeter). N.A. Teffi'nin «Pişmanlık Duyan Kader» hikâyesinde «tatlım» sıfatı aktrisin konuşma esnasında duygu patlama ifadelerine eşlik eder: «Sizi öpebilir miyim?» (Mojno vas potselovat), «Haydi öpüşelim!» (Davayte tselovatsya!).

«Dişil» toplumsal cinsiyet tipinin incelemesini bitirirken N.A. Teffi'nin biyografisindeki bir olaydan söz edelim. N.A. Teffi'nin yaşadığı bu olay aktris karakterin doğallığını ve gerçekliğini kanıtlamaktadır. On üç yaşında iken L.N. Tolstoy'un ziyaretine «Savaş ve Barış» romanını düzeltmek ricasıyla gitti. Genç N.A. Teffi, Andrey Bolkonskiy'in ölmemesini istiyordu. Fakat L.N. Tolstoy'u evinde görünce heyecandan sadece fotoğrafın üzerine bir imzasını isteyebildi. Bu şekilde «Pişmanlık Duyan Kader» hikâyesindeki aktris imgesi biyografik ve genç N.A. Teffi'nin dünyaya bakışını yansıtmaktadır.

BEYKENT ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER DERGİSİ

N.A.TEFFİ'NİN «PİŞMANLIK DUYAN KADER» HİKÂYESİNDEKİ
TOPLUMSAL CİNSİYET TİPLEMESİ, Larisa Zakharova Yeter

Volume 7 (2) 2014, 54-62

Hikâyenin ikinci kahramanı Oyun Yazarıdır. Bu imgenin arkasındaki N.A. Teffi, diğer hikâyelerinin içeriğine gönderme yaparak kendisinin tasvirini yapmaktadır: «Çocuğu çalıştığı otelden kovdunuz.» (To vı malçıšku iz mebelirovannıh komnat vıgnalı) («Gözüne girebildi» (Vıslujılsya) hikâyesinden), «Ya da oda hizmetçisinin kaybettiği broş yüzünden bir aile saadetini yıktınız.» (To rasstroili semeynoye şçastye iz-za broşki, kotoruyu gornıçnaya poteryala) («Broş» (Broşka) hikâyesinden).

«Pişmanlık Duyan Kader» hikâyesinin ilk yarısında, oyun yazarı kadın olmasına rağmen «eril» davranışı sergilemektedir. N.A. Teffi, konuşma tarzını ve sözsüz hareket yardımı ile göstermiştir: «...Dedim sert bir şekilde.» (...tvoyordo skazala), «Ben ise derin bir nefes çektim, çünkü sorunun ne olduğunu tahmin etmişim...» (Vzdohnula, potomu çto ugadıvala v çyom delo). Ayrıca, oyun yazarının sosyal rolü (statü), onun bağımsızlığını, toplumdaki aktivitesini ve konuşmasındaki «eril» özelliğini belirtmektedir. Bu «eril» niteliklerden biri, aktrisin duygusal savlarına olumsuz cevap olarak gösterilen oyun yazarının mantıklı kanıtlarıdır.

Aktris: «Ama sizin sebep olduğunuz bir kötülüğü yine sizin düzeltilmek istememeniz neyle açıklanabilir ki?» (No çem je obyasnit, çto vı i teper ne hotite popravıt prıçınuonnoye vami zlo?)

Oyun Yazarı: «Size katılıyorum, ancak böyle yaparak sadece oyunu bozmuş oluruz. Bir de siz düşünün: Durduk yere bir de miras çıktı.» (Ya ne proç, tolko mı tak vsyu pyesu isportım. Podumayte sami: vdruk ni s togo, ni s sego – pojaluyte nasledstvo).

Aktris: «O zaman bırakın kötü günler için [kahramanın] kenara yüz ruble atmış olsun.» (Nu, togda pust okajetsya, çto on yeşçyo ranşe otlojıl sto rubley pro çyornıy den).

Oyun Yazarı: «Olmaz! Böyle niteliklere sahip değil o!» (Nelzya! Harakter u nego ne takoy!) (Teffi, 2000: 84).

Oyun yazarı, aktrisin eleştirisini kabul ederek yaptıklarını duygusuzca, yani «etikleyici anlatıma» sahip olan sözcükler kullanmayarak yorumlar. Üstelik N.A. Teffi, oyun yazarının özeleştirisini içsel diyalog ve düşünce tasviri yazım tekniği yardımıyla aktarmaktadır: «Kesinlikle, yaptığım alçaklık bu insanı mahvediyor. ... ona işkence ediyorum. Eğer iyi bir insan olsaydım... Ben ise alenen insanlarla alay ediyor, onları lekeliyor, bir takım karanlık şahıslarla onları soyuyorum.» (Deystvitelno, svınstvo s moyey storonı gubit çeloveka. ... muçayu. Yesli bı u menya bıla duşa blagorodnaya,Ya públıçno vısmeyvayu, şelmuıy, obırayu ...). Oyun yazarı kendini, kahramanların hayatını çekip çeviren adeta onların «kaderi» olarak adlandırır. Bu fikir, hem «Pişmanlık Duyan Kader» hikâyesinin adındaki mecazıyla, hem de Rus halk sanatında «kader» sözcüğünü niteleyen sıfatlarla (dönek (nepostoyannaya), kaçınılmaz (neizbejnaya), değişken (izmençıvaya), kaprisli (kaprıznaya), aldatıcı (obmançıvaya),

acımasız (bežjalostnaya), kara (lihaya), sinsî (kovarnaya), adaletsiz (nespravedlivaya) vs.) (Gorbaçevîç, 2000: 89) sağlanmaktadır. Sadece özeleştirî düşüncesinden sonra oyun yazarı «dişil» davranışları göstermeğe başlıyor. Bu eğilim, aktrise hitabında («Ne yapalım dostum?» (Kak bit, drujok)) ve kadın dayanışması gösteren aktrisin onunla öpüşme ricasına cevabında («Elbette! Haydi öpüşelim, rahatlarız.» (Nu, konečno, mojno! Davayte tselovatsya – nam legçe stanet)) bir sözlü ifade ile karşılık bulmaktadır. Oyun yazarının «dişil» dönüşümü ise «Kafalarımızı öne eğerek suskun oturduk» sözsüz ifadesinden anlaşılmaktadır.

Fakat N.A. Teffî oyun yazarının, bir erkek bakış açısından sıradan zayıf bir kadına dönüşümünü desteklememiştir. Bu yüzden «Pişmanlık Duyan Kader» hikâyesinin sonunda N.A. Teffî'nin eserlerinde alışılmamış, yani mizah içermeyen bir taktik izlenmektedir. Bu sefer N.A. Teffî, oyun yazarının dış görünüşüne bile yansıyan dönüşümü; belirsiz bir anlama sahip olan soru ve soru zamirler (nasıl «kakoye») kullanıp «gizli» bir şekilde anlatmıştır:

«[Aktris] «Biliyor musunuz yüzünüz bile değişti ... İsterseniz aynaya bakın». ([Aktrisa] «U vas daje litso sovsem drugoye stalo ... Vot posmotrite v zerkalo».

[Yazarın iç diyalog] Baktım. Kesinlikle değişti. Nasıl bir şekil aldığını ise söylemeyeceğim.» [Vnutrenniy dialog avtora] Ya posmotrela. Da, deystvitelno sovsem drugoye. A kakoye – ne skaju) (Teffî, 2000: 85).

Bu şekilde N.A. Teffî, okuyucunun kendi başına sonuca ulaşması amacıyla hikâye yarım bırakma yöntemini (Borev, 2003: 276) kullanmıştır. Bu yöntem Batı ve Rus Edebiyatında çok yaygındır. Yöntemin özünü, yazarın öyküyü, sonucu açıklamadan okuyucunun hayal gücüne bırakmasına dayanır.

Sonuç

«Pişmanlık Duyan Kader» hikâyesinde oyun yazarı ve aktris imgelerinin incelemesi; bu kahramanların konuşması, N.A. Teffî'nin yorumları ve toplumsal cinsiyet konulu kaynaklar kullanılarak yapılmıştır. 19. yüzyıl sonu ile 20. yüzyıl başında erkek yazarların mizah eserlerinde ve N.A. Teffî'nin «Pişmanlık Duyan Kader» hikâyesinde ortak olan sözcükler karşılaştırılmıştır.

Konuşma ve sözsüz işaretlerin özelliklerinin değerlendirmesinde N.A. Teffî, faaliyet alanı, mesleği ve yaşı dikkate almıştır. Oyun yazarı ve aktris imgelerinin biyografik olduğunu tespit ettik. Fakat N.A. Teffî aktris olmadığı için «biyografik» sözcüğünü mecaz anlamında algılamak gerekmektedir. Anılarına göre, N.A. Teffî gençliğinde toplumsal cinsiyet «dişil» tipine uygun çok duygusal bir insandı. Bu yüzden Teffî, aktrisin «dişil» niteliklerini genç olduğu için doğal karşılar. Fakat olgun ve toplumun entelektüel tabakasına ait olan oyun yazarının aktristeki benzer davranışları «Pişmanlık Duyan Kader» hikâyesinde eleştirilmektedir.

BEYKENT ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER DERGİSİ

N.A.TEFFİ'NİN «PİŞMANLIK DUYAN KADER» HİKÂYESİNDEKİ TOPLUMSAL CİNSİYET TİPLEMESİ, Larisa Zakharova Yeter

Volume 7 (2) 2014, 54-62

Oyun yazarı ve aktrisin konuşmalarının detaylı incelemesinin sonucu olarak alışılmış «dişil» dünyaya bakışında çok farklı iki tip kadın belirtilmiştir. Başka bir deyişle N.A. Teffî, olumlu ya da olumsuz olarak değerlendirmeden iki tip kadın tasvir etmektedir. Erkek yazarların eserlerinde ve N.A. Teffî'nin «Pişmanlık Duyan Kader» hikâyesinde kahramanın konuşma özellikleri kıyaslanarak toplumsal cinsiyet «dişil» temsilcisinin aktris olduğu sonucuna varılmıştır. N.A. Teffî, güçlü, başarılı, mantıklı düşünebilen ve aynı anda duygusal olabilen yeni oyun yazarı imgesini idoleştirmeden ortaya çıkarmaktadır. Bu durum, zamanında toplumsal değişimler yaşanan N.A. Teffî'nin «Pişmanlık Duyan Kader» hikâyesinde de görülmektedir.

KAYNAKLAR

AVERÇENKO, A.F., Moskovskoye gostepriimstvo, Azbuka-klassika Yayınları, Moskova, 2010, 450 s.

BOREV, Y. "Non-finito", Estetika. Teoriya literaturı: Entziklopedičeskiy slovar terminov, Vıssıaya Şkola, Moskova, 511s.

ÇEHOV, A.P., Rasskazı i pyesi, Sovetskaya Rossiya Yayınları, Moskova, 1988, s.141.

GORBAÇEVİÇ, K.S., HABLO, Y.P., Slovar epitetov russkogo literaturnogo yazıkı, Norint Yayınları, Sankt-Petersburg, 2000, 568s.

KRİSİN, L.P., Yazık v sovremennom obşestve, Prosveşeniye Yayınları, Moskova, 1977, 270s.

RYABOVA, T.B., "Genderniye stereotipi i gendernaya stereotipizatsiya: metodologičeskiye podhodi", Liçnost. Kultura. Obşestvo, C.5, 2003, S.120-139.

SAMORUKOVA, İ., Reprezentatsii: Obrazı mujçin i jenşin v kulture. Gender dlya çaynikov. Antologiya, Znenya Yayınları, Moskova, 2006, 203s.

TEFFİ, N.A., Sbornik rasskazov, Feniks Yayınları, Moskova, 2000, S.85-87.

VALGİNA, N.S., ROZENTAL, D.E., FOMİNA, M.İ., Sovremenniy russkiy yazık, Logos Yayınları, Moskova, 2002, 317s.

VİTLİTSKAYA, Y.V., Lingvistiçeskaya reprezentatsiya gendernih stereotipov v reklame (na materiale russkoyazıçnıh i angloyazıçnıh tekstov), Avtoreferat dissertatsii na soiskaniye uçyonoy stepeni kandidata filologičeskih nauk, Tambov, 2005, 25s.

UŞAKOV, D.N. Bolşoy tolkoviy slovar sovremennogo russkogo yazıkı, Sovetskaya Entsiklopediya Yayınları, Moskova, C.1-4, 2000.

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
BEYKENT UNIVERSITY
SOSYAL BİLİMLER DERGİSİ
JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES

BEYKENT ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER DERGİSİ

MAKALE YAYIN KURALLARI:

Yazarlara Not: TÜBİTAK-ULAKBİM Sosyal Bilimler Veri Tabanı Komitesi, bu yayın kurallarına %100 uyulmasını istemektedir. Lütfen makaleleri bu kurallara uygun olarak hazırlayıp gönderiniz.

1. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, yılda İKİ kez olmak üzere altı ayda bir yayınlanır.

2. Hakemli ve özgün çalışmaları amaçlayan bir dergidir. Makalelerin, hakem değerlendirilmesine girmek üzere, sosyalbilimlerdergi@beykent.edu.tr ye, yayın kurulu sekreterliğine yazar adı, e-postası, cep /telefonu ile gönderilmesi gerekmektedir. Yazarlar makalelerinde hakemlerin de değerlemelerinde dikkate alacağı aşağıdaki ölçütleri gözden uzak tutmamalıdır:

2.1. Makalelerindeki eksenini, dayandığı temel fikri, ikincil kaynak incelemesi ve bunlara göre yeniliği, sosyal bilimler ve uygulama alanına katkısını,

2.2. Araştırmalarının makalenin ana eksenine katkısını, hipotez ve metodolojisi ile istatistiksel analiz tekniğinin yeterliliğini,

2.3. Makalenin mantıksal bütünlüğü ve kendilerini tatmin edip etmediğini,

2.4. Makalenin başlığa uygunluğu ve anahtar kelimelerin makaleyi yansıtabilmesini, İyi kalitede bir model, şekil, tablo vb. ile öğretime katkı seviyesini değerlendirmelidirler.

3. Ampirik çalışmalara öncelik tanınacak olan dergimizde, makalelerin yayınlanabilmesi için, yazıların aşağıda özetlenen formata uygun yazılmalıdır.

3.1. Metin, çift aralıklı ve 12 puntoyla Microsoft Word (6.0 ve üstü) yazılım programında Times New Roman karakterinde yazılacak ve internet/Web ortamında veya CD olarak ve 3 kopya “hard copy”/çoğaltılmış olarak gönderilecektir.

3.13. Her sayıdaki hakem isimleri ve raporları beş yıl süreyle arşivlenecektir.

3.14. Yazar/lar, yayınlanması halinde, tüm telif haklarını Beykent Üniversitesine devrettiklerini belirten aşağıdaki belgeyi de makaleleriyle birlikte göndermelidir. Bu belgenin imzalanıp gönderilmemesi halinde,

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
BEYKENT UNIVERSITY

SOSYAL BİLİMLER DERGİSİ
JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES

bu haklarını, Beykent Üniversitesi'ne otomatik olarak devrettikleri anlamına

TELİF TRANSFERİ:

Yayınlanması halinde..... başlıklı makalenin yazar/ları olarak, tüm telif haklarını Beykent Üniversitesi'ne devrediyorum/z.

Yazar/lar: Ad/Soyad: İmza: Kurumu: Adres:

İLETİŞİM:

Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,
Ayazağa Yerleşkesi, 34396 Maslak – İstanbul
Tel: 0212 444 1997 dâhili;5056- 5187-5188
Faks: 0212 867 50 66
sosyalbilimlerdergi@beykent.edu.tr

PUBLICATION REGULATIONS:

To Writers: Writers should write their articles to the following regulations which are also requested by the comitte of TÜBİTAK-ULAKBİM.

1. Journal of Social Sciences of Beykent University is published TWICE (once every six months) a year.
2. It is published after the inspection of arbitrators and aims to support authentic studies. Articles must be sent to the Publication Committee Secretary containing the name of the writer, writer's e-mail address, and his/her mobile or landline number when sent to arbitrators for evaluation. Writers must consider the following criteria which will be taken into consideration by arbitrators in their evaluations:
 - 2.1 Writers, in their articles, must be able to demonstrate the axis of the periodical and secondary source evaluation and their novelty in accordance with such criteria and their contribution and application to social sciences.
 - 2.2 They must also prove the contribution of research articles to the main axis of the periodical, articles' adequacy of statistical analysis and techniques using hypothesis and methodology.
 - 2.3 Also writers must demonstrate logical unity of articles and show whether articles can be deemed relevant and/or satisfactory.
 - 2.4 Articles' congruency to its title and whether key words are able to reflect contents of articles must be established.
 - 2.5 Articles contribution to education by setting a high-quality model with diagrams and tables used must be illustrated. Articles concerning empirical studies will be given priority and writers submitting articles must follow the following criteria:
 3. All articles must be written in Times New Roman, 12 point, using Double, Spacing in Microsoft Word (version 6.0 or above). They must be sent over the internet or sent in CD format. Three hard copies must also be sent.
 - 3.1 Articles should be no longer than 20 pages (A4 size paper with double spacing). Texts and figures should be located with a gap of 3.5 cm from the left and a gap of 2.5 cm from the top and the bottom of the page.
 - 3.2 References are not to be given in the form of footnotes but must be noted in brackets (surname, year: page number) within the text.
 - 3.3 Explanatory notes are to be numbered and written under the relevant pages.
 - 3.4 Tables are to be numbered and the numbers are to be written on top of tables, explanation of figures are to be noted under figures (if references are used, they must be noted under tables and figures along with the permission reference number), equations are to be shown in a form that is commonly accepted along with their explanation.
 - 3.5 A Bibliography (surname, name, for references, work "articles in quotation marks" place of publication, publishers, - in periodicals: issue, month, year, head and bottom of page-) year of publication, used must be attached to articles. Internet related references must be updated to include dates and time.

T.C.

BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
BEYKENT UNIVERSITY

SOSYAL BİLİMLER DERGİSİ
JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES

3.5 A Bibliography (surname, name, for references, work “articles in quotation marks” place of publication, publishers, - in periodicals: issue, month, year, head and bottom of page-) year of publication, used must be attached to articles. Internet related references must be updated to include dates and time.

3.6 Under the heading and the name of articles, a summary of 200 words both in Turkish and in English (containing attributions and a conclusion) and 3-5 keywords must be included.

3.7 It is expected that special care is paid to make sure that articles contain a summary, an introduction, method/approach used, development, findings, a conclusion, contribution to its application and a bibliography.

3.8 The name of the writer must be included at the bottom of the article and the writer’s title, the institution s/he works for must be noted on the first page with a star symbol as a footnote.

3.9 In the related issue, those who serve in the Publication Committee and Committee of Arbitrators are not allowed to join meetings about the article concerned. Articles that are considered to be suitable for publication shall be put in the publication queue.

3.10 Articles sent and articles that are considered to be unsuitable for publication after required corrections will not be returned.

3.11 Responsibility for the articles from a scientific point of view and other related topics belong to the writer(s). With regard to references relating to figures, pictures and tables, a permission letter from the writer(s) or the publisher(s) concerned must be obtained.

3.12 If the article is published, writer(s) must send the following document stating that all copyrights are to be transferred to Beykent University along with the article concerned.

3.13 The referees names and their reports will be kept in our records for five years.

3.14 If the article is published, writer(s) must send the following document stating that all copyrights are to be transferred to Beykent University along with the article concerned. In any case or in the neglect situation, writer(s) transfer(s) all Copyrights to Beykent University.

3.13. Her sayıdaki hakem isimleri ve raporları beş yıl süreyle arşivlenecektir.

3.14. Yazar/lar, yayınlanması halinde, tüm telif haklarını Beykent Üniversitesine devrettiklerini belirten aşağıdaki belgeyi de makaleleriyle birlikte göndermelidir: Bu belgenin imzalanıp gönderilmemesi halinde,

TRANSFER OF COPYRIGHT:

In the event of its publication we, as the writer(s) of the article titled transfer all of its copyrights to Beykent University.

Writer(s): Name/Surname Signature: Institution: Address:

CONTACT INFORMATION:

Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi
(Beykent University Journal of Social Sciences), Ayazağa Yerleşkesi 34396 Maslak - İstanbul
Telephone: 444 1997 – Ext.5056-5187-5188
Fax: 090212 867 55 76
sosyalbilimlerdergi@beykent.edu.tr

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
BEYKENT UNIVERSITY

SOSYAL BİLİMLER DERGİSİ
JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES

HAKEM DEĞERLENDİRME RAPORU/ REFEREE EVALUATION REPORT

Makale başlığı: Subject Title

Dosya/File No:

GENEL DEĞERLENDİRME* General Evaluation	OLUMLU Relevant	OLUMSUZ Not Relevant	GELİŞTİRİLMELİ* Somewhat Relevant*
Makale başlığı içeriğe uygun mudur? Is the subject title compatible with the context?			
Özet ve anahtar kelimeler içeriğe uygun mudur? Are summary and key vocabulary compatible with the context?			
Yazının dili/yazımı/semboller anlaşılabilir midir? Are the language used, spellings and symbols clear enough?			
Makale, ilgili bilim dalına veya uygulamaya katkı yapabilecek nitelikte midir? Does the text have the necessary features that'll contribute to the relevant scientific field?			
Yazıda kullanılan ikincil / birincil verilerle araştırma yöntemi amaca uygun mudur? Is research technique used in the text regarding primary /secondary data compatible with the objective?			
Sonuçlara objektif bir biçimde erişilmiş midir? Was an objective approach maintained when reaching the result?			
Konuyla ilgili kaynaklar yeterli ve güncel midir? Are the resources related to the subject current and adequate?			
Bulguların uygulamaya aktarımı/implementation irdelenmiş midir? Are the data verified to see if they are applicable?			
Tablolar metne uygun ve anlaşılabilir midir? Are the tables perceptible and consistent with the text?			
Şekiller metne uygun ve anlaşılabilir midir? Are the figures perceptible and consistent with the text?			

* Geliştirilmesi önerilen hususları ilgili kutucuğa yazınız.
*Suggestions to utter/s regarding relevance.

DEĞERLENDİRME SONUCU Evaluation Result	Hakemin unvanı, adı ve soyadı: Name and title of referee:
☐ Olduğu gibi yayınlanabilir. () It can be published as it is.	e-posta/e-mail:
☐ Küçük düzeltmelerle yayınlanabilir. (1) () It can be published with minor modifications.	
☐ Önemli değişikliklerin yapılması zorunludur. () Major modifications must be made.(2)	Telefon/Phone:
☐ Kesinlikle yayınlanamaz. () Can not be published under any circumstances	

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
BEYKENT UNIVERSITY
SOSYAL BİLİMLER DERGİSİ
JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES

Değerleme raporunuzu tarafımıza en geç 15 gün içerisinde, /Please send your evaluation report in 15 days to sosyalbilimlerdergi@beykent.edu.tr mail adreslerine göndermeniz önemle rica olunur.

Posta Adresi/ Post Adress:

Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi

Ayazağa Yerleşkesi, 34396 Maslak - İstanbul

Tel: 444 1997 (Dahili 5056-5187-5188)

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
BEYKENT UNIVERSITY
SOSYAL BİLİMLER DERGİSİ
JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES

HAKEMİN DİKKATİNE

To the referee: Any critics and explanation/comment

Puanlı değerlendirme sonrasında makalenin genel bir değerlendirmesini yaptıktan sonra, bu sayfada, makalenin daha iyi bir hale gelmesi için gerekli gördüğünüz hususları (1, 2) kısaca açıklayınız. Eleştirileriniz, yazarlara önemli ölçüde yardımcı olacaktır

Değerlendiren hakem/ Referee:

İmza/Signature:

İÇİNDEKİLER *CONTENTS*

Sayfa No

Avrupa Savunma Topluluğu'nun Reddi Üzerine Bir Analiz Yrd.Doç.Dr.Armağan Gözkaman.....	6 - 19
Çevre Muhasebesinin Önemi Üzerine Yalova İlinde Bir Araştırma Yrd.Doç.Dr. Cevdet Kızıl, Yrd.Doç.Dr.Vedat Akman , Abdulkadir Tasmacıoğlu, Hakan Taşkiran.....	20 -34
A Practical Turkiye Sample Of Advocate-Client Relationship With Regard To Service Marketing Yrd.Doç.Dr. Sefer Gümüş, Hande Gülnihal Gümüş, Tuğbay Burçin Gümüş.....	35 -53
N.A. Teffi'nin «Pişmanlık Duyan Kader» Hikayesindeki Toplumsal Cinsiyet Tiplemesi Yrd.Doç. Dr. Larisa Zakharova Yeter.....	54 - 62